

Markermeer - IJmeer
Natuurlijk ontwikkelen

Oostvaardersoevers

Nota van Antwoord Verkenning

Zienswijzen en adviezen Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Datum: Oktober 2020
Status: Definitief

Colofon

Uitgegeven door
Rijkswaterstaat

Informatie
Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Telefoon
0800-8002

Uitgevoerd door
Tauw / Sweco

Datum
Oktober 2020

Status
Definitief

Zaaknummer
31145910

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Procedure	4
1.3	Zienswijzen en adviezen	5
2	Beantwoording zienswijzen	7
2.1	Algemeen	7
2.2	Individuele beantwoording	8
3	Reactie op advies van RCE en van Commissie m.e.r.	33
3.1	Advies RCE	33
3.2	Advies Commissie m.e.r.	34
	BIJLAGE 1	35

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het Markermeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen zijn drie bijzondere Natura 2000-gebieden in het hart van Nederland. Ze zijn van cruciaal belang voor grote aantallen vogels en vissen die hier leven of er een tussenstop maken op hun trekroutes. De gebieden zijn op dit moment van elkaar gescheiden door de Oostvaardersdijk. Dit heeft een aantal gevolgen:

- De overgang tussen het diepe Markermeer en de veel ondiepere, moerasachtige Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen is erg plotseling.
- Uitwisseling van water met daarin voedingsstoffen is niet mogelijk.
- Vissen kunnen moeilijk van het ene naar het andere gebied trekken.

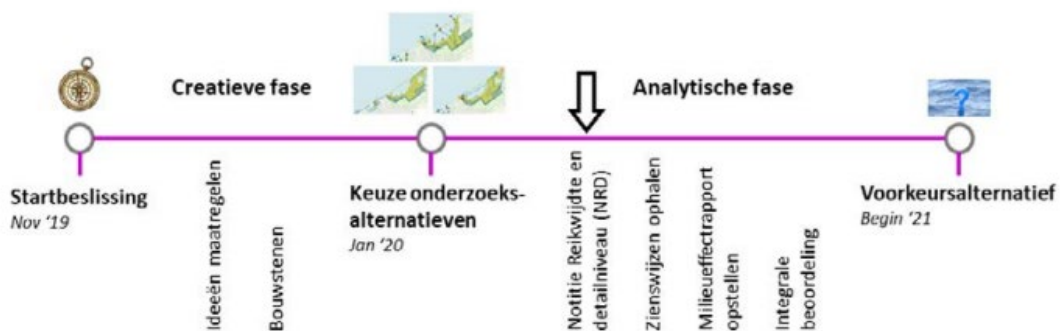
Doelen van het project Oostvaardersoever zijn:

- Het Markermeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen onderling verbinden tot een ecosysteem dat toekomstbestendig is: vitaal, gevarieerd en robuust genoeg om ontwikkelingen zoals klimaatverandering, verstedelijking, infrastructurele investeringen, economische groei en toenemende recreatie op te vangen.
- De maatregelen zodanig vormgeven dat ze elkaar versterken en dit tot een aansprekend resultaat leidt: met innovatieve waterbouw wordt een aantrekkelijker, beleefbaarder en veilig merengebied gerealiseerd.

1.2 Procedure

Het project volgt de MIRT systematiek, dit zijn de spelregels uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte, en Transport. De eerste stap is de verkenningsfase.

Figuur 1.1 MIRT-Verkenning project Oostvaardersoever

De verkenning is gestart met het uitbrengen van een Startbeslissing.

De Startbeslissing (november 2019) laat zien waarom het project nuttig en noodzakelijk is en is het begin van de verkenningsfase. Ook wordt beschreven wat er nodig is om binnen ongeveer één à twee jaar zo ver te zijn dat de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de zogenoemde voorkeursbeslissing kunnen nemen: een goed onderbouwde keuze voor de beste oplossing, de juridische route voor het vervolgtraject en de financieringswijze.

Op de Startbeslissing konden in de periode 6 december 2019 tot en met 16 januari 2020 zienswijzen worden ingediend, tegelijkertijd konden ook ideeën en oplossingsrichtingen worden aangedragen naar aanleiding van de kennisgeving participatie. Dit heeft geresulteerd in een Nota van Antwoord en een Rapport Ideeën en oplossingsrichtingen (maart 2020).

Vervolgens zijn onderzoeksalternatieven ontwikkeld en is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) in procedure gebracht, deze NRD markeert de start van de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.). Zienswijzen op de NRD konden worden ingediend in de periode 8 mei tot en met 18 juni 2020. Voorliggende Nota van Antwoord (NvA) heeft betrekking op de zienswijzen en adviezen die op/over de NRD zijn ingebracht.

Volgende stap is een nadere uitwerking van de onderzoeksalternatieven en het onderzoeken van de effecten. Het op te stellen milieueffectrapport (MER 1e fase) richt zich op een toetsing van de alternatieven aan de gestelde projectdoelen (doelbereik) en op een beschrijving en beoordeling van de milieueffecten. Parallel worden kostenramingen gemaakt en worden andere aspecten van haalbaarheid onderzocht, zoals beheer en onderhoud, en juridische haalbaarheid.

De ontwikkeling van het project Oostvaardersoevers en het budget vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) zijn opgebouwd uit verschillende tranches over een periode van meer dan 10 jaar. Belangrijk is dat het project in alle tranches voldoet aan de eisen voor doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten. Voor de beoordeling maken we daarom onderscheid tussen een VKE (Voorkeurseindbeeld voor de eindsituatie) en een VKA (voorkeursalternatief voor dit project, tranche 1). De te onderzoeken alternatieven betreffen in deze terminologie eindbeelden.

Naar verwachting besluiten de Ministers van IenW en LNV in de loop van 2021 mede op basis van het MER 1e fase over het concept Voorkeursalternatief. Dit Voorkeursalternatief bestaat uit een integraal en samenhangend pakket maatregelen die bijdragen aan een robuust en toekomstbestendig ecosysteem in het plangebied en aan een aantrekkelijker, beleefbaarder en veilig merengebied. Met de vaststelling van het Voorkeursalternatief komt budget beschikbaar en kunnen afspraken gemaakt worden over wie welke maatregelen gaat uitvoeren.

Daarna volgt de volgende MIRT-fase: de planuitwerking. In deze fase wordt het VKA nader uitgewerkt en worden juridische besluiten voorbereid. Ook wordt dan het MER 2e fase opgesteld. Aan het einde van deze fase wordt besloten om het project daadwerkelijk te realiseren.

1.3 Zienswijzen en adviezen

Op de NRD zijn 11 zienswijzen ingediend, waarvan één zienswijze door een vereniging namens 30 anderen. Deze zijn in hoofdstuk 2 van een reactie voorzien.

Vanwege de wet op de privacy zijn alle reacties hieronder weergegeven zonder persoonsnamen. Namen van verenigingen of instanties worden wel vermeld. Eenieder die zijn eigen reactie wil terugvinden, kan dit doen via het unieke nummer dat door Platform Participatie bij het indienen van de reactie is verstrekt.

Nummer in Nota van Antwoord	Indiener	Uniek nr Platform Participatie
01	Pastoor Consult bv	73580461
02	Vereniging Bewoners de Blocq van Kuffeler namens 30 bewoners	73936661
03	Vogel- en Natuurwacht Flevoland	73947506
04	Privépersoon	73949717
05	Watersportvereniging de Blocq van Kuffeler	74299622
06	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Lelystad	74430213
07	IJsselmeervereniging	74435600
08	Privépersoon	74450067
09	Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk	74452473
10	Natuur en Milieufederatie Flevoland	74471152
11	Privépersoon	74472134

Ook is een advies ontvangen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en van de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage. Deze komen aan de orde in hoofdstuk 3.

Per zienswijzepunt / adviespunt is aangegeven hoe we hiermee in het MER omgaan. Hiermee wordt de onderzoeksopgave, die in de NRD is opgenomen, op een aantal onderdelen verduidelijkt en aangevuld. De NRD en de Nota van Antwoord vormen gezamenlijk de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De NRD zelf (het document) wordt niet meer aangepast.

2 Beantwoording zienswijzen

2.1 Algemeen

De meeste zienswijzen laten zich positief uit over het project Oostvaardersoevers. De ingediende zienswijzepunten maken tegelijkertijd duidelijk dat er nog veel inhoudelijke vragen, aandachtspunten en ideeën zijn. Dat helpt ons in de volgende stap van de Verkenning: de uitwerking van de alternatieven en het uitvoeren van het onderzoek.

In hoofdlijnen zijn de volgende categorieën opmerkingen te onderscheiden:

- Verzoeken om tekstuele aanpassingen in de NRD
- Verzoeken om zaken te verduidelijken
- Verzoeken om zaken in het MER nader uit te werken
- Wensen voor aanvullende varianten en/of effectonderzoeken
- Ideeën voor meekoppelkansen
- Verzoeken om in het vervolgproces betrokken te worden (of blijven).

In paragraaf 1.3 is aangegeven dat de NRD niet wordt aangepast. Per zienswijzepunt is aangegeven hoe we met de betreffende opmerking omgaan in het MER. Van zienswijzepunten die geen betrekking hebben op de inhoud van het MER is aangegeven op welke wijze en welk moment van het proces ze aan bod komen, bijvoorbeeld de Planuitwerking of in het participatieproces.

Er zijn meerdere zienswijzepunten die gedetailleerder zijn en een concreter karakter hebben dan het onderzoeksniveau van deze Verkenningfase. Deze zijn geregistreerd in ons Klanteisensysteem en komen in de fase van de Planuitwerking verder aan bod.

Zoals hierboven beschreven, wordt in de verkenning stapsgewijs toegewerkt naar een voorkeursbeslissing. In de voorkeursbeslissing staat op hoofdlijnen beschreven wat en waar gedaan wordt. Na de voorkeursbeslissing volgt nog een planuitwerkingsfase en een realisatiefase. In de planuitwerkingsfase worden de hoofdkeuzes die zijn gemaakt in de verkenning verder ingevuld. Zo is een afweging om recreatie te concentreren op een aantal plaatsen of juist te verspreiden in het gebied een typische keuze voor de verkenningfase. Of er op zo'n locatie een uitkijktoren of wandelpad komt, past bij het detailniveau van een planuitwerking. In de planuitwerking worden bovendien de (milieu)effecten en doelmatigheid van het voorkeursalternatief onderzocht.

2.2 Individuele beantwoording

Zienswijze 01	Uniek nr DP: 73580461
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
<p>Indiener heeft een aantal zienswijzen naar aanleiding van paragraaf 2.5, blz. 21 van de NRD. Hier staat: <i>De betrokken partijen hebben ambities op het gebied van duurzaamheid. Dit betekent dat het project energieneutraal is, klimaatbestendig is en volgens de principes van de Circulaire Economie gerealiseerd en beheerd moet kunnen worden.</i></p>	
1 Ik ga er vanuit dat er zo duurzaam mogelijk en circulair mogelijk gebouwd wordt?	Ja, mits passend binnen het beschikbare budget. In de Verkenningsfase beschouwen we dit globaal, nadere detaillering vindt plaats in de fases van Planuitwerking en Realisatie.
2 Wat betreft de drie scenario's zou ik kiezen vanwege de huidige Corona tijd voor alternatief 1 omdat dit de minste kosten met zich meebrengt voor zover ik dit kan bekijken?	Het voorkeursalternatief wordt bepaald op basis van een integrale beoordeling en afweging op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten. Kosten (in relatie tot beschikbare budget) en de kosten-effectiviteit zijn belangrijk, maar niet per definitie bepalend.
3 Als u kiest voor energieneutraal kunt u dan ook kiezen voor energieproducerend? U geeft nadrukkelijk aan dat bij alternatief 1 het verval van het water het grootst is. Kunt u deze 4 meter ook benutten om hiermee energie uit dit verval te produceren? Dan bent u niet meer energieneutraal maar energieleverend en kan deze energie benut worden voor het terugpompen zoals omschreven.	In het MER beschouwen we nader of hier mogelijkheden voor zijn.
4 U spreekt over de inlaat van nutriënten. Kan bijvoorbeeld fosfaat en stikstof niet bij de inlaat uit het water worden gehaald? Om hiermee te voorkomen dat het gebied teveel belast wordt en ten tweede omdat deze nutriënten een positieve waarde hebben en als grondstof weer kunnen worden ingezet.	In het MER gaan we op hoofdlijnen in op effecten op de waterkwaliteit als gevolg van de in- en uitlaat van water en beschrijven we hoe eventuele negatieve effecten voorkomen of verzacht kunnen worden. In de Planuitwerkingsfase worden eventuele maatregelen nader geconcretiseerd. Het water uit het Markermeer heeft lage nutriëntgehalten, waardoor het winnen van nutriënten niet zinvol lijkt. Andersom, winnen van nutriënten vanuit het uitgeslagen water richting Markermeer is contra-productief. We willen juist het voedselweb lokaal verrijken met voedselrijk water. We streven daarbij naar het zo veel mogelijk sluiten van stofkringlopen.
5 Ten slotte nog een vraag waarom zijn de ondernemers in Flevoland niet betrokken bij de totstandkoming van de plannen naast Bouwend Nederland.	Inmiddels bent u lid geworden van de ingestelde klankbordgroep. Ons voornemen is om in het najaar van 2020 een bijeenkomst met (lokale) ondernemers te organiseren.

<p>1 Verzoek om enkele tekstaanpassingen en aanvullingen op de inhoud van de tekst:</p> <p><i>Blz. 16: Hoofdstuk: Omgeving Oostvaardersdijk en Oostvaardersdiep:</i></p>   • Tekstaanpassing onder figuur 2.5: “.. een tiental woningen” aanpassen in: “Op het voormalig werkeiland De Blocq van Kuffeler ligt op het westelijk deel een woonwijk met 15 woningen”. • De leslocatie van het Flevodrome op het oostelijk deel van het werkeiland is in de opsomming vergeten. Graag benoemen. • Aan de noordkant wordt het Oostvaardersdiep begrensd door de Dashorstdijk. Deze dijk wordt dagelijks gebruikt voor dagrecreatie. Graag benoemen. • Het Oostvaardersdiep heeft ook de status van vluchthaven voor het beroepsvervoer over water. Er liggen dagelijks boten afgemeerd aan de verschillende aanwezige steigers. Functie graag benoemen. <p><i>Blz. 20 en 21: Hoofdstuk: Meekoppelkansen</i>
In de notitie wordt hier meerdere keren gesproken over het Oosterdiep. Uit de context lijkt het om het Oostvaardersdiep te gaan. Graag correctie.</p>	Hierboven is toegelicht dat de NRD niet wordt aangepast. Wij verwerken uw aanpassingen en aanvullingen in de tekst van het MER.
<p>2 Blz 6: In de laatste alinea wordt de relatie gelegd tussen de ontwikkeling van het project Oostvaardersoever en de ontwikkeling van het Nationaal Park Nieuw Land. Hoe verhoudt zich het project Oostvaardersoever tot de ontwikkeling van de plannen van Nationaal Park Nieuw Land? Welk van deze projecten is nu leidend?
Op blz. 20 staat dat project Oostvaardersoever in samenhang ontwikkeld wordt met Nationaal Park Nieuw Land. Moet het project Oostvaardersoever passen binnen de planontwikkeling Nationaal Park Nieuw Land of geldt dit andersom? Aangezien wij als bewoners met beide plannen/ projecten te maken hebben is het goed om hier duidelijkheid over te krijgen. Zijn betrokken partijen van elkaars plannen op de hoogte?</p>	Oostvaardersoever verbindt drie van de vier natuurgebieden binnen het Nationaal Park Nieuw Land. Daarmee is het een belangrijk project dat een impuls zal geven aan de robuuste en beleefbare natuur van het Nationaal Park en zal bijdragen aan de ambities uit de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land. In het MER lichten we deze samenhang nader toe. Daarin zal ook duidelijk worden in hoeverre (onderdelen van) de alternatieven bijdragen aan de ambitie van Nationaal Park Nieuw Land. Bij het project Oostvaardersoever zijn zeven van de acht partijen die ook deelnemen in het samenwerkingsverband van Nationaal Park Nieuw Land actief betrokken. De andere partij (Natuurmonumenten) wordt door de samenwerking binnen het Nationaal Park op de hoogte gehouden.
3 Blz. 19: Zonder enige toelichting wordt er ineens geschreven over ‘... de Gouden Regels van Palmboom’. Later blijkt pas een bronvermelding te staan in bijlage 1. Wellicht in de tekst invoegen of een verwijzen naar bronvermelding? • Wat zijn deze regels en welk doel dienen deze regels? Graag uitleg hoe deze regels zich verhouden tot de plannen Oostvaardersoever en dit verwerken in het document. • Waarom wordt Nationaal Park Nieuw Land alleen bij doelstelling 2 van dit project genoemd? Gaat het er in de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land alleen om, om een aantrekkelijker, beleefbaarder en veilig merengebied te realiseren of biedt Nationaal Park Nieuw Land ook een ecologische waarde?	<p>In het MER voeren we de gevraagde aanpassing/ aanvulling door en lichten we de genoemde Gouden Regels van Palmboom nader toe. De Gouden Regels van Palmboom zijn te vinden op https://www.agendaijsselmeergebied2050.nl/documentatie/publicaties/2016/12/08/10-gouden-regels-voor-het-ijsselmeergebied
Met betrekking tot de opmerking overx de samenhang tussen de projecten Oostvaardersoever en Nationaal Park Nieuw Land: zie de beantwoording bij punt 2.</p>

- 4 **Meekoppelkansen:**
Blz. 20: *Uitbreiding Ligplaatscapaciteit* (schepen klasse CEMT V). U schrijft: Bij de koppeling aan Oostvaardersoeveren kan de vrijgekomen ruimte in beide havens op een andere manier worden benut.
- Kunt u dit concreet maken in voorbeelden. Voor ons is onduidelijk hoe wij ons dit moeten voorstellen. Welke ruimte komt waar vrij en hoe gaat de eventueel vrijgekomen ruimte ingericht worden?
 - Waarom hebben we het over een ligplaatscapaciteit voor CEMT V schepen? Deze schepen kunnen niet door de sluis en het Oostvaardersdiep is geen overslag haven.
 - Hoe past een uitbreiding van ligplaatscapaciteit van dit formaat schepen in een ecologische aanpassing van deze Natura 2000 gebieden? Dit lijkt haaks op elkaar te staan. Schat u in dat het gebied beleefbaarder wordt door de komst van deze schepen (doelstelling 2)?
- Er ligt een opgave voor ligplaatsen langs de vaargeul Amsterdam – Lemmer. Deze geul is geschikt voor schepen uit genoemde klasse. We onderzoeken in de Verkenning of sprake is van een meekoppelkans. Daartoe kijken we of we het gebied zo kunnen inrichten dat deze (en eventuele andere) opgave(n) te realiseren is (zijn). Randvoorwaarde daarbij is dat er geen strijdigheid ontstaat met de doelen van het project Oostvaardersoeveren. Als uit de Verkenning blijkt dat sprake is van een realistische meekoppelkans, dan werken we – in overleg met alle betrokken belanghebbenden – in de volgende fase (Planuitwerking) de ruimtelijke inrichting verder uit.
-
- 5 **Waterschap Zuiderzeeland:**
Is het vispasseerbaar maken van gemaal De Blocq van Kuffeler technisch mogelijk? Hoe gaat dat eruit zien?
- Waterschap Zuiderzeeland verkent de mogelijkheden voor het vispasseerbaar maken van de Blocq van Kuffeler. Als het vispasseerbaar maken van het gemaal mogelijk is en onderdeel wordt van het Voorkeursalternatief, werken we in de volgende fase (Planuitwerking) de aanpassingen aan het gemaal nader uit.
-
- 6 Blz. 21: Flevolandschap werkt met gemeente Almere aan de *ontwikkelingen van de Almeersepoort* van Nationaal Park Nieuw Land...
- Aanpassen: Bij deze ontwikkeling is de recreatieve functie gekoppeld aan het Wilgenbos en het Vaartsluisbos én aan het Oostelijk deel van het werkeiland.
 - Toevoegen: Het Westelijk deel van het werkeiland heeft woonfunctie en is gekoppeld aan het stiltegebied van de Lepelaarplassen.
 - Wordt de functie van het Westelijk en Oostelijk deel van het werkeiland meegewogen in de ontwikkeling van Almeerse Poort, in relatie tot doelstelling 2 van Oostvaardersoeveren?
- Wij verwerken uw aanpassingen en aanvullingen in het MER.
 - Idem
 - Onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn voor bijdragen aan doelstelling 2 in het Oostvaardersdiep en het werkeiland. Daarbij wordt ook gekeken naar de huidige functies in en rond het werkeiland. In het MER zullen relevante effecten op (de functies van) het Oostvaardersdiep worden meegenomen.
-
- 7 **Uitgangspunten en randvoorwaarden:**
De functionaliteit van de weg op de Oostvaardersdijk (N701) blijft in stand.
- Wordt hiermee bedoeld dat de Oostvaardersdijk de functie woon- werkverkeer behoudt?
 - In de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land krijgt de Oostvaardersdijk een andere functie: nl. een 50 km weg met belevingsfunctie. Wat wordt nu de status van deze mooie dijkweg (ruggengraat van Nationaal Park Nieuw Land – Parkway)?
- Bedoeld is dat de Oostvaardersdijk een functie blijft houden voor doorgaand verkeer en daarmee ook voor woon-werkverkeer.
 - De Ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is een inspiratiedocument en wordt gezien als richtinggevend perspectief. Daarin is aangegeven de provinciale weg Enkhuizen – Lelystad-Almere (Houtribdijk, Oostvaardersdijk) een parkway-achtig karakter te geven. De Ontwikkelvisie geeft een eerste beeld van de mogelijkheden hiervoor. Nadere uitwerking vindt plaats in Nationaal Park-verband. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden.

- 8 *Vragen bij alternatief 1:*
Bestaande infrastructuur optimaal benutten:
- Hoe zijn in dit alternatief de vispassages bedacht?
 - Hoe wordt de passage via het bestaande gemaal gerealiseerd?
 - De Blocq van Kuffeler wordt in deze variant recreatieknooppunt op bovenregionaal niveau. Dit past ook het beste bij de ontwikkeling Almeerse Poort en bij de ideeën die Flevo-landschap ontwikkelde in de vorig jaar gehouden ontwikkelworkshops. Welke ontwikkeling is leidend bij de invulling en inrichting van dit recreatieve knooppunt? De ontwikkeling Oostvaardersoevers of de ontwikkeling Almeerse Poort?
 - Hoe sluiten beschikbare budgetten op elkaar aan?
 - Bij dit alternatief vervallen de luwte gebieden/ eilanden in het Markermeer vrijwel volledig. Hoe past dit in de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land? In deze visie staan volop luwte plekken/ eilanden ingepland....
Opmerking: Als bewoners zouden wij het bijzonder jammer vinden als de luwtegebieden komen te vervallen. Dat leek ons juist een bijzonder mooie en toegevoegde waarde van het gebied.
- 9 *Vragen bij alternatief 2: Concentreren*
Blz 28. In dit alternatief is ook een grotere waterverbinding voorzien, waardoor behalve vissen ook grotere fauna's als otters hiervan gebruik kunnen maken.
- Een grotere waterverbinding? Groter dan wat? Groter dan de waterverbinding zoals bedoeld in alternatief 1?
 - De recreatieve knooppunten liggen bij deze variant bij de Kop Knardijk en bij de Westvaarders. In hoeverre sluit deze variant nog aan bij de plannen voor Nationaal Park Nieuw Land Almeerse Poort bij de Blocq van Kuffeler? Lijkt in tegenspraak. Graag uitleg.
- 10 *Vragen bij alternatief 3 verdelen:*
Blz 29: Klopt de zin onder figuur 3.5: "De in- en uitlaten die in dit alternatief dus gecombineerd zijn, bevinden zich ter hoogte van de Lepelaarplassen, ter hoogte van de Westvaarders Dit betreft toch de Oostvaardersplassen?"
- In de Verkenningsfase waar we nu in zitten, bepalen we in hoofdlijnen de locatie, omvang en aard van maatregelen. Verdere detaillering vindt plaats in de volgende fases (Planuitwerking en realisatie).
 - Waterschap Zuiderzeeland verkent op dit moment de mogelijkheden om het gemaal De Blocq van Kuffeler vispasseerbaar te maken.
 - Onderzocht wordt of beide ontwikkelingen in samenhang met elkaar uitgewerkt kunnen worden. Dit wordt dan gezien als een zogenoemde meekoppelkans.
 - Bij de integrale beoordeling en afweging van de alternatieven tot een VKA worden de beschikbare budgetten meegewogen. Dit is geen onderdeel van het op te stellen MER.
 - De Ontwikkelvisie is een inspiratiedocument, geen concreet plan of besluit. In het MER onderzoeken we alternatieven die gezamenlijk alle elementen bevatten die bijdragen aan de doelstelling.
 - De beste onderdelen – gezien doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten – landen in het voorkeursalternatief.
 - Bij de alternatief 1 en 2 komt het water op één locatie de Oostvaardersplassen binnen en op één locatie de Lepelaarplassen. Dat betekent dat in deze twee alternatieven de hydraulische capaciteit en omvang gelijk zijn.
 - Bij alternatief 2 wordt extra ingezet op de verbindingen en zijn daarmee (in de Oostvaardersplassen) groter dan in alternatief 1, maar ook groter dan in alternatief 3. De water in- en uitlaten worden nadrukkelijker ingebed in de omgeving zodat ze ook aantrekkelijk en beleefbaar zijn. Daarnaast houden we in dit alternatief (naast vismigratie) rekening met de mogelijkheid van een faunapassage (voor grotere fauna).
 - Voor de samenhang tussen de projecten Nationaal Park Nieuw Land en Oostvaardersoevers: zie de reactie bij punt 2. Uitwerking van de ideeën vindt plaats in samenspraak met Almeerse Poort. In het MER lichten we de alternatieven nader toe.
 - Het betreft zowel in- als uitlaten, bij zowel de Lepelaarplassen (1x) als bij de Oostvaardersplassen (3x, namelijk ter hoogte van de Westvaarders (nieuw te ontwikkelen recreatiepunt), ter hoogte van de bestaande luwtestructuren langs de dijk en aan de uiterste oostzijde van de Grote Plas).

<p>11 <i>3.5 Mogelijkheden die niet nader worden onderzocht in de alternatieven</i>
Blz. 32: Relatief grote eilandcomplexen in het Markermeer komen niet meer voor in het project plan.</p> • Hoe verhoudt zich dit tot de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land. In deze ontwikkelvisie staan veel eilanden gepland.	De genoemde eilandcomplexen zijn genoemd in de Ontwikkelvisie van Nationaal Park Nieuw Land. De Ontwikkelvisie is zoals eerder beschreven een inspiratiedocument en geen concreet plan of besluit. De maatregelen die in de alternatieven voor Oostvaardersoevers worden voorgesteld (luwtes, ondieptes) moeten bijdragen aan een goed functionerende verbinding en bijdragen aan Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem in het Markermeer-IJmeer. In het MER beoordelen we de alternatieven vanuit dat licht.
<p>12 <i>Worden de goede onderzoeksalternatieven onderzocht?</i>
Wij denken van wel en hebben de voorkeur voor alternatief 1.</p> <p>We zien enorm uit naar de ontwikkelingen van het project Oostvaardersoevers, waar ecologie hand in hand gaat met de ontwikkelingen van de recreatieve functie van Flevoland.</p> <p>Graag benadrukken we nog eens de status van onze woonwijk in het stiltegebied en op het Westelijk deel van het werkeiland bij de Blocq van Kuffeler, gelegen binnen het plangebied.</p> <p>Een recreatief knooppunt op het Oostelijk deel van het werkeiland lijkt ons een mooie aanvulling van het gebied De Blocq van Kuffeler (het oudste stukje Almere en erfgoed).</p>	De keuze voor één van de alternatieven óf een combinatie daarvan wordt gemaakt na integrale afweging van de alternatieven op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten. We hebben daarbij zeker aandacht voor de genoemde woonwijk, zowel in de aanlegfase als in de gebruiksfase (zie de NRD).
<p>13 <i>Ziet u kansrijke oplossingen die passen binnen de geformuleerde onderzoeksalternatieven?</i>
Werk goed samen met alle betrokken partijen en wissel vooral informatie en kennis uit.
Er is al veel onderzoek gedaan over dit plangebied. Graag blijven we betrokken middels heldere communicatie.</p>	Genoemde punten hebben blijvend onze aandacht in het proces. Inmiddels is de bewonersvereniging lid van de Klankbordgroep. De Klankbordgroep wordt meegenomen in en betrokken bij de verschillende stappen die we in dit project zetten.
<p>14 <i>Brengen we alle milieuaspecten in beeld die belangrijk zijn?</i>
Daar hebben wij als bewoners te weinig kennis van.</p>	De NRD, zienswijzen en adviezen bevatten gezamenlijk alle onderzoeksvragen voor het MER.

Zienswijze 03**Uniek nr DP: 73947506**

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

1 Wij verzoeken om ook de navolgende zaken mee te nemen als autonome ontwikkelingen: • de Natura2000-maatregelen in het moerasdeel van de Oostvaardersplassen, • het beheerplan Lepelaarplassen 2019-2025, • het nieuwe Natura2000-beheerplan Lepelaarplassen, voor zover al beschikbaar, • de autonome successie in de Oostvaarders- en de Lepelaarplassen, • de (mogelijke) ontwikkeling van het stadsdeel Almere Pampus.	Ontwikkelingen die voldoende concreet zijn, nemen we mee in het MER. Gebruikelijk is ontwikkelingen mee te nemen waarover een formeel-juridisch besluit of ontwerp-besluit is genomen.
2 De capaciteitsuitbreiding van het aantal ligplaatsen bij de vaarverbinding Amsterdam-Lemmer wordt genoemd als meekoppelkans omdat daarmee ruimte in de Pampushaven en de havenkom bij de Blocq van Kuffeler vrij zou komen. Wij wijzen er echter op dat een nieuwe en grotere ligplaatsen-locatie, volgens de voorkeur van het ministerie van IenW ter hoogte van het Oostvaardersdiep, juist weer een potentiële bedreiging voor het project Oostvaardersoevers vormt. Ook vanuit dit oogpunt is een afstemming tussen beide ontwikkelingen daarom vereist.	Er ligt een opgave voor ligplaatsen langs de vaargeul Amsterdam – Lemmer. We onderzoeken in de Verkenning of sprake is van een meekoppelkans. Daartoe kijken we of we het gebied zo kunnen inrichten dat deze (en eventuele andere) opgave(n) te realiseren is (zijn). Randvoorwaarde daarbij is dat er geen strijdigheid ontstaat met de doelen van het project Oostvaardersoevers. Als uit de Verkenning blijkt dat sprake is van een realistische meekoppelkans, dan werken we – in overleg met alle betrokken belanghebbenden – deze in de volgende fase (Planuitwerking) de ruimtelijke inrichting verder uit.

Zienswijze 04**Uniek nr DP: 73949717**

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

1 Inspreker is geen voorstander van het project Oostvaardersoevers en vraagt het project te stoppen.	In november 2019 heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) met de ondertekening van de Startbeslissing besloten deze verkenning te starten. Na onderzoek en integrale beoordeling van de alternatieven neemt de Minister een besluit over het Voorkeursalternatief. Dit besluit wordt ter visie gelegd zodat u daar op dat moment op kunt reageren. Daarna volgt overigens de Planuitwerkingsfase, waar ook weer mogelijkheden zijn voor inspraak en beroep.

1 De watersportvereniging de Blocq van Kuffeler ondersteunt de doelstellingen van het project Oostvaardersoevers. Onze vereniging heeft actieve, zeilende leden die met zelfwerkzaamheid en eigen middelen de jachthaven hebben gebouwd en al 20 jaar beheren en onderhouden. Ondanks regionale terugloop van ligplaatsen bij andere jachthavens blijft WSV de Blocq van Kuffeler een financieel gezonde vereniging met voldoende aanwas van leden. De vereniging wil dan ook een duurzaam onderdeel blijven van het gebied met een actieve jachthaven. Wij werken daarom graag met U mee aan een aantrekkelijk, beleefbaar en veilig merengebied waarin ecologische versterking hand in hand gaat met watersport, recreatieve ligplaatsen en interessante vaarbestemmingen in het Markermeer.	Dank u voor de toelichting op uw organisatie en uw aanbod om mee te werken. Inmiddels heeft u zitting in de Klankbordgroep.
<p>2 <i>Worden de goede onderzoeksalternatieven onderzocht?</i>
De vereniging heeft op dit moment geen oordeel over de drie gepresenteerde alternatieven omdat deze op dit moment nog onvoldoende uitgewerkt zijn. Wij vragen U bij de verdere uitwerking en beoordeling van de alternatieven rekening te houden met:</p> • veiligheid voor het scheepvaartverkeer - het raakvlak tussen beroepsverkeer op de hoofdvaargeul Amsterdam- Lelystad en het veilig kunnen benaderen van de haven. Hierbij moet de hoofdvaargeul veilig en met voldoende ruimte gekruist kunnen worden. - Ingang vluchthaven Blocq van Kuffeler is ook van belang voor de binnenvaart voor toegang tot Zuidersluis en de wachtplaatsen voor binnenvaartschepen, dus ook hier zijn ruimte en overzichtelijkheid belangrijk. - Onze leden moeten, ook bij harde wind en soms opkruisend de haveningang veilig kunnen bezeilen. Dit kan, zeker bij harde wind lastig zijn waarbij voldoende manoeuvreerruimte op het Markermeer en in de werkhaven nodig is. Het is dan ook niet gewenst is om luwtstructuren in de buurt van de haveningang te hebben. Houdt daarom voor de haveningang tot aan de hoofdvaargeul voldoende obstakelvrije ruimte (blauwe arcering) om een veilige vaart mogelijk te houden en houdt de werkhaven vrij van obstakels. - Luwtstructuren over meer dan 1/3 van de afstand van de dijk tot de vaargeul zullen leiden tot additioneel oversteken van de (beroeps) vaargeul door de recreatievaart. Dit vermindert de veiligheid. • het duurzame behoud van onze jachthaven met de daarbij behorende voorzieningen (clubgebouw, parkeer- en sanitair voorzieningen, nutsaansluitingen). Hierbij dient toekomstige vervanging van opstallen op het terrein mogelijk te blijven. • mogelijkheden om ecologische en recreatieve functies te combineren door bijvoorbeeld aanleg- en overnachtingsplaatsen te faciliteren.	<p>In het MER worden de alternatieven verder uitgewerkt en toegelicht.
De door u genoemde aandachtspunten nemen we in hoofdlijnen mee in de Verkenning (effecten van de onderzoeksalternatieven) en/of – afhankelijk van de gemaakte keuzes – meer in detail in de Planuitwerking (effecten van het Voorkeursalternatief). Zoals toegelicht in paragraaf 2.1 worden uw wensen opgenomen in ons klant-eisensysteem.
Via de Klankbordgroep kunt u vinger aan de pols houden.</p>

<p>3 <i>Ziet u andere kansrijke oplossingen die passen binnen de geformuleerde onderzoeksalternatieven?</i>
Luwtestructuur werkeiland de Blocq van Kuffeler
De vereniging vraagt om ankeren en jeugdzeilen met kleine bootjes mogelijk te houden ten zuidwesten van de haven. Er zijn wel mogelijkheden om in dit gebied een luwte structuur aan te brengen. Dit is aangegeven met de rode wolk (afbeelding¹). Hiermee kan schade aan de haven door hoge golfslag bij zuidwesterstorm voorkomen worden. Wij vragen wel om ten oosten van de rode wolk geen obstakels te maken. Enerzijds voor het ankeren en jeugdzeilen. Anderzijds, het gebied tussen de sluis en de haveningang is het gebied waar de jachten de zeilen strijken en hijsen. Bij harde wind en/of (beroeps)vaart bij de sluis is voldoende veilige manoeuvreerruimte nodig.</p>	Hier houden we bij de verdere uitwerking van de alternatieven en de effectbeoordeling rekening mee.
<p>4 <i>Brengen we alle milieuaspecten in beeld die belangrijk zijn?</i>
Naast milieueffecten zijn ook ruimtelijke effecten van belang. Deze worden naar ons idee in tabel 4.1 (p38) correct benoemd (“Aantrekkelijker en beleefbaarder merengebied”).
Wij vragen aandacht voor een meekoppelkans die is genoemd met het Ministerie van IenW. Dit betreft een mogelijke capaciteitsuitbreiding van het aantal ligplaatsen bij de vaarverbinding Amsterdam Lemmer. Indien uitbreiding van ligplaatsen voor beroepsvaart in de voormalige werkhaven Blocq van Kuffeler wordt meegenomen in de planuitwerking, dan vragen wij om in het ruimtelijk ontwerp al rekening te houden met een veilig af- en aanvaart voor de pleziervaart.
Zeker als er in dit gebied ook andere functies of (waterbouw) objecten worden geplaatst.</p>	Zoals u zelf aangeeft is dit een aandachtspunt in de planuitwerking, als deze meekoppelkans daadwerkelijk ‘verzilverd’ wordt in het VKA.
5 Wij vragen u de klankbordgroep actief te betrekken bij de keuze tussen de verschillende alternatieven voordat het voorkeursalternatief intern wordt gekozen. Wij blijven graag betrokken in de klankbordgroep van de Oostvaardersplassen.	De Klankbordgroep wordt meegenomen in en betrokken bij de verschillende stappen die we in dit project zetten.
<p>6 <i>Overlast waterplanten</i>
De toename van fonteinkruid in het Markermeer is een steeds groter probleem voor de veilige recreatievaart en gaan ten koste van de recreatieve waarden van het gebied. Rottende waterplanten stinken. Onderzoek of het project Oostvaarders-oevers een positieve bijdrage kan leveren aan het verminderen van de overlast op de scheepvaart door waterplanten.</p>	<p>Overlast door waterplanten in het Markermeer is een bekend probleem met name aan de west- en zuidzijde (IJmeer) van het Markermeer.
In het MER 1e fase (verkenningfase) gaan we globaal in op de effecten van de maatregelen op waterplanten. In het in de volgende fase (planuitwerking) op te stellen MER 2e fase gebeurt dit gedetailleerder.</p>

1 De afbeeldingen waarnaar in deze zienswijze verwezen wordt, zijn opgenomen als bijlage 1 bij deze Nota van Antwoord

1 KNNV afdeling Lelystad staat zeer positief tegenover de plannen om in een deel van het Markermeer en in de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen maatregelen te treffen, die de ecologische en toeristische waarden van deze gebieden zullen versterken.	Hartelijk dank voor uw positieve standpunt.
<p>2 <i>Onderzoeken van een 4e alternatief: maatregelen in het Markermeer:</i>
In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt uitgegaan van 3 alternatieven. Wij willen toch graag een vierde alternatief opvoeren. Een alternatief dat vooral gericht is op maatregelen in het Markermeer. Op p.32. wordt aangegeven dat het alternatief met "Relatief grote eilandcomplexen in het Markermeer is af gevallen". Wij zijn van mening dat juist de aanleg van eilandjes, ondieptes, vooroevers e.d. een grote ecologische aanwinst zullen vormen voor zowel het Natura 2000-gebied het Markermeer, als voor de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen. Het Markermeer is hier weliswaar betrekkelijk diep, maar de natuurwinst is hier juist erg groot!! In een dergelijke situatie hoeft het niet te gaan om grote eilandcomplexen; ook eilanden van enkele tot enkele tientallen hectares zullen een grote verbetering betekenen in dit deel van het Markermeer met zijn harde grens tussen land en water. Kleine eilanden kunnen zeer vogelrijk zijn. Dat is onder meer gebleken bij het eilandje Ierst halverwege de Houtribdijk, de geïsoleerd liggende strekdam tegenover Bataviahaven Lelystad (Lepelaarkolonie), het luwtegebied halverwege de Oostvaardersdijk en het betrekkelijk grote eiland De Kreupel ten noordoosten van Medemblik.</p> • Als hoofddoel van het project Oostvaardersoever is weliswaar gekozen voor het verbinden van het Markermeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen tot een toekomstbestendig zoetwater ecosysteem, maar op p. 11 van de nota NRD staat bij het hoofdstuk Toekomstig Ecologisch Systeem vermeld: "TBES richt zich op het creëren van heldere randen langs de kust, een gradiënt in slib van helder naar troebel water, land-waterzones van formaat en versterkte ecologische verbindingen." Dit geeft o.i. aan dat de prioriteit moet liggen bij maatregelen langs de harde rand van de Oostvaardersdijk.	Maatregelen in het Markermeer zijn onderdeel van de alternatieven, voor zover ze bijdragen aan de doelstelling én passen binnen het budget. Schiereilanden, kleine eilanden en luwtestructuren en verondiepingen zijn onderdeel van de alternatieven. Deze maatregelen dragen bij aan de projectdoelstelling en passen binnen het budget. Het doel is inderdaad breder. We willen met het project zo mogelijk ook substantieel bijdragen aan het behalen van TBES doelen voor het Markermeer. Daarbij ligt het accent op het maken van verbindingen en gradiënten van nat naar droog, in combinatie met het gericht creëren van luwteplekken en eventuele verondiepingen in het Markermeer langs de Oostvaardersdijk. De grootte daarvan zal afhangen van budget en keuzes die nog gemaakt moeten worden. Het verzachten van de harde rand van de Oostvaardersdijk is alleen mogelijk achter luwtestructuren. Met de combinatie van deze maatregelen worden zowel 'voor- als achteroevers' toegevoegd die bijdragen aan de TBES-doelstellingen.
<p>3 <i>Nationaal Park Nieuw Land:</i>
In het project Oostvaardersoever wordt o.a. samengewerkt met Provincie en gemeente Lelystad. Project Oostvaardersoever is gelegen binnen de grenzen van het Nationaalpark Nieuw Land. In de plannen van het Nationaalpark en ook in de Kustvisie van gemeente Lelystad wordt uitgegaan van eilanden en vooroevers langs de Oostvaardersdijk en de Houtribdijk. De plannen van Nationaal Park en Kustvisie zien wij onvoldoende terug in het project Oostvaardersoever. Een zorgvuldige afstemming van de plannen lijkt ons noodzakelijk. Waarschijnlijk bieden het Nationaalpark en de Kustvisie mogelijkheden tot financiële versterking.</p>	Oostvaardersoever verbindt drie van de vier natuurgebieden binnen het Nationaal Park Nieuw Land. Daarmee is het een belangrijk project dat een impuls zal geven aan de robuuste en beleefbare natuur van het Nationaal Park en zal bijdragen aan de ambities uit de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land. In het MER lichten we deze samenhang nader toe. Daarin zal ook duidelijk worden in hoeverre (onderdelen van) de alternatieven bijdragen aan de ambitie van Nationaal Park Nieuw Land. Bij het project Oostvaardersoever zijn zes van de zeven partijen die werken aan Nationaal Park actief betrokken. De andere partij (Natuurmonumenten) wordt door de samenwerking binnen het Nationaal Park op de hoogte gehouden.

<p>4 Daarnaast bieden zandwinningprojecten en de verdieping van de vaargeul Amsterdam-Lelystad goede mogelijkheden relatief goedkoop eilandjes en vooroevers aan te leggen.
Bij vooroevers wordt soms gedacht aan meer dan honderd meter brede stranden, maar ook een vooroever van enkele meters breedte kan al veel ecologische winst opleveren. Het Markermeer is in het projectgebied relatief diep. De zone direct grenzend aan de Oostvaardersdijk is echter minder diep.</p>	<p>Direct langs de dijk is het Markermeer nauwelijks minder diep: op enkele meters afstand is de diepte al 3 à 4 meter. Alhoewel de aangereikte mogelijkheid zeker interessant is worden daarmee alleen de doelstellingen van het project niet ingevuld. Gebruik maken van 'goedkoop' materiaal vanuit het Markermeer is zeker wenselijk.
Een enkele meters brede ecologische oever is inderdaad waardevol. Deze houdt echter in het ruwe golfklimaat van het Markermeer geen stand. Daarom hebben we in de alternatieven dergelijke oevers achter luwtestructuren geplaatst.</p>
<p>5 <i>(Schier-)eilanden, vooroevers:</i>
In de geboden alternatieven wordt wel gesproken over kleine luwtestructuren: vooroevers en (schier-)eilanden. Naast vooroevers gaat onze voorkeur uit naar eilanden. Schiereilanden hebben als nadeel dat deze gemakkelijk bereikbaar zijn voor grondpredatoren.</p>	<p>Zie het antwoord op punt 2.
U constateert terecht dat schiereilanden gemakkelijk bereikbaar zijn voor predatoren als vossen. Er ligt echter voorlopig geen direct doel voor broedvogels.</p>
6 <i>Natuurbeleving:</i> Als natuurvereniging vinden wij dat verbetering van de ecologische waarden van Markermeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen voorop moet staan. Maar ook de mogelijkheden tot natuurbeleving vinden wij belangrijk. De aanleg van eilanden in dit deel van het Markermeer zal een aanzienlijke versterking betekenen van de ecologische waarden van zowel Markermeer, Oostvaardersplassen als Lepelaarplassen. Gebieden die in het kader van Nationaal Park Nieuw Land ook toeristisch met elkaar zouden moeten zijn verbonden. Dat komt momenteel slecht uit de verf. De aanleg van vooroevers en eilandjes langs de Oostvaardersdijk en Houtribdijk kunnen een belangrijke bijdrage leveren tot het toeristisch tot een eenheid brengen van deze gebieden: het Nationaal Park meer tot de verbeelding laten spreken.	<p>Voor een toelichting op de samenhang tussen de projecten Oostvaardersoever en Nationaal Park Nieuw Land: zie reactie op punt 3.
De genoemde eilandcomplexen zijn genoemd in de Ontwikkelvisie van Nationaal Park Nieuw Land. De Ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is een inspiratiedocument en wordt gezien als richtinggevend perspectief. De maatregelen die in de alternatieven voor Oostvaardersoever worden voorgesteld (luwttes, ondieptes) moeten bijdragen aan de hoofddoelstelling: een goed functionerende verbinding en bijdrage aan een toekomstbestendig ecologisch systeem (TBES). De tweede projectdoelstelling gaat over verbetering van de beleefbaarheid. In het MER toetsen we de alternatieven aan beide doelstellingen.</p>

- 7 *Autoverkeer Oostvaardersdijk:*
 Het gebruik van de weg over de Oostvaardersdijk is op zich geen onderdeel van project Oostvaardersoever. Het gebruik van deze weg heeft echter wel veel effect op de natuurwaarden langs de Oostvaardersdijk. Op p. 21 van de NRD wordt aangegeven dat “de functionaliteit van de weg op de Oostvaardersdijk (N701) in stand blijft”. Het voortrazende autoverkeer op deze weg doet echter sterk afbreuk aan de beleving van deze door veel fietsers gebruikte toeristische route. Daarnaast maken de snel rijdende auto's het maken van een stop op de parkeerterreintjes ter hoogte van de uitkijkpunten hmp 19.7 en 23.5 tot een nogal gewaagde exercitie. Waarschijnlijk is dit ook een van de redenen dat betrekkelijk weinig automobilisten gebruik maken van deze uitkijkpunten. De weg over de Oostvaardersdijk wordt door veel automobilisten uit het westelijk deel van Lelystad gebruikt als sluiproute. Wij zijn van mening dat de functionaliteit van deze weg nader onderzocht dient te worden. De N 701 is geen formele omleidingsroute bij ongevallen op de A6. Door bij de uitkijkpunten hmp 19.7 en 23.5 uitvoegstroken voor het autoverkeer aan te leggen, zal het gebruik van deze parkeerterreintjes minder riskant zijn en zal het karakter van de weg iets wijzigen. Zeker wanneer op deze locaties de maximumsnelheid naar 50 km wordt teruggebracht. Daarnaast zouden de bestaande parkeerhavens langs de weg iets verlengd en verbreed kunnen worden om de passanten de gelegenheid te bieden op meer plaatsen een korte stop te maken om van het landschap en de natuur te genieten. Ook kan de aanleg van een parkeerterreintje ter hoogte van het Jan van den Boschpad een versterking van de recreatieve functie van de Oostvaardersdijk betekenen. Een van de “kralen” in de alternatieven 1 en 3 en “Recreatieve voorzieningen: poort” in alternatief 2.

Het gebruik van de weg over de Oostvaardersdijk is inderdaad geen onderdeel van het project Oostvaardersoever. Bedoeld is dat de Oostvaardersdijk een functie blijft houden voor doorgaand verkeer. In de Ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is aangegeven om de provinciale weg Enkhuizen – Lelystad-Almere (Houtribdijk, Oostvaardersdijk) een parkway-achtig karakter te geven. De Ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is echter een inspiratiedocument en wordt gezien als richtinggevend perspectief. Een nadere uitwerking van een parkway-achtig karakter van de provinciale weg Enkhuizen-Lelystad-Almere vindt plaats in Nationaal Park Nieuw Land verband. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden.

Afhankelijk van hoe het Voorkeursalternatief wordt ingevuld, nemen we de suggesties om bestaande parkeerhavens te verlengen/verbreden en een parkeerterreintje bij Jan van den Boschpad te realiseren mee in de planuitwerking. In de nadere uitwerkingen van deze plek als 'poort' of 'kraal' zijn het toevoegen van parkeerplaatsen voorzien.

- 8 *Onderzoek naar noodzaak uitwisselen voedingsstoffenrijk water:*
 Wij zijn van mening dat de huidige 3 alternatieven te zeer gericht zijn op de uitwisseling van water tussen Markermeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen. Wij vinden het wenselijk, dat de noodzaak tot uitwisseling van voedingsstoffenrijk water vanuit de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen nader wordt onderzocht. Nu reeds stroomt in regenrijke periodes (vooral winter en voorjaar) water uit deze natuurgebieden naar de Lage Vaart, waarna het door het gemaal de Blocq van Kuffeler naar het Markermeer wordt gepompt. Duurzaamheid (energieneutraal) is een van de ambities van dit project. In de huidige situatie moet het gemaal vrijwel het gehele jaar al geregeld worden opgestart om te voorkomen dat de waterpeilen in Flevolandse vaarten door kwelwater te hoog stijgen. Het inlaten van grote hoeveelheden water vanuit het Markermeer zal de noodzaak tot het opstarten van het gemaal -of nieuwe gemalen- sterk doen toenemen. Het uitpompen van veel extra water vergt veel energie en is dus allesbehalve energieneutraal. Indien in dit project voor het uitwisselen van grote hoeveelheden water wordt gekozen, zal in de MER onder meer onderzocht dienen te worden in welke delen van het jaar overbrengen van voedselrijk water naar het Markermeer het meest zinvol is. Daarbij dient er rekening mee te worden gehouden dat wanneer tot een dergelijke oplossing wordt gekozen, deze inzet van gemalen in lengte van jaren noodzakelijk zal zijn. Wanneer met de aanleg van eilanden, ondieptes, vooroevers hetzelfde effect wat betreft aanvoer van voedingsstoffen (organisch materiaal) in het Markermeer kan worden bereikt, dan verdient de aanleg van vooroevers en eilandjes wat ons betreft zeker de voorkeur.
- Diverse studies hebben de afgelopen jaren aangetoond dat de ecologische achteruitgang van het IJsselmeergebied deels veroorzaakt wordt door het eenzijdige voedselweb. Dit maakt dat er een noodzaak is om enerzijds land-waterovergangen te realiseren en anderzijds om te zoeken naar mogelijkheden om bestaande moeraszones (met nutriëntenrijk water) rond het meer optimaal te benutten. Afhankelijk van de locatie in het meer worden daarbij zowel maatregelen binnendijs als buitendijs genomen. Beide opties hebben daarbij hun voor- en nadelen. Ter plekke van het plangebied van Oostvaardersoever zijn de grootste kansen om bestaande goed functionerende moeraszones te laten bijdragen aan het Markermeer. Een natuurlijk fluctuerend peil is van essentieel belang voor het ontwikkelen, behouden en functioneren van een goede land-waterovergang. Peilbeheer zal dus altijd in meer of mindere mate noodzakelijk zijn. Wij zijn ons er van bewust dat peilregulatie een grote energievraag kan hebben. Bij de nadere uitwerking van de plannen kan en zal er geoptimaliseerd worden ten aanzien van het beperken van het energieverbruik. Dit is echter volgend op het primaire ecologische doel.
- In het MER werken we bovenstaande nader uit.
- 9 *Migratie vis:*
 Migratie van jonge vis vanuit het Markermeer naar de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen zal de voedselsituatie van veel instandhoudingssoorten van deze Natura 2000-gebieden verbeteren. Uitwisseling van vis naar het Markermeer is veel minder gemakkelijk te realiseren, kostbaar en minder urgent. Wanneer eilandjes en vooroevers worden aangelegd, zullen de paai- en leefomstandigheden voor vissen aanzienlijk worden verbeterd. Mede daarom is o.i. de aanleg van eilandjes en vooroevers te verkiezen.
- Dergelijke afwegingen zijn onderdeel van de Verkenning. Keuzes worden gemaakt na afweging van alle voor- en nadelen.

Zienswijze 06

Uniek nr DP: 74430213

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

<p>10 <i>Onderzoek naar effecten op N 2000 gebieden Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen:</i>
Het inlaten van grote hoeveelheden water uit het Markermeer in de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen kan grote effecten hebben op de ontwikkelingen in deze gebieden. Het verleden heeft geleerd dat de waterhuishouding van deze wetlands erg grote gevolgen heeft op de ontwikkeling van vegetatie, het broeden van belangrijke moerasvogels en het al dan niet geschikt zijn als pleistergebied voor duizenden trekvogels. De waterhuishouding van deze Natura 2000-gebieden is vastgelegd in de betreffende beheerplannen. Voorkomen moet worden dat onderdelen van het project Oostvaardersoever nadelig zullen zijn voor de ontwikkelingen in deze gebieden. Dat zal ons inziens in de op te stellen MER zorgvuldig moeten worden onderzocht.</p>	Effecten op Natura 2000 gebieden onderzoeken we goed in het MER in de vorm van een voortoets, zie de NRD.

Zienswijze 07

Uniek nr DP: 74435600

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

1 De IJV volgt met grote belangstelling de diverse (voorgenomen) projecten om de natte natuur in het IJsselmeergebied te versterken. Dat is uiterst urgent want mede door gebrek aan voedsel, waaronder vis en schelpdieren, is het aantal vogels inmiddels op een dieptepunt beland en zijn de opgroeimogelijkheden van zeer jonge vogels in gevaar. Het project Oostvaardersoever beoogt een belangrijke bijdrage te leveren om de paaigelegenheden en de opgroeimogelijkheden van jonge vis in het Markermeer te verbeteren. Het heeft dus in principe onze steun.	Dank u voor uw steun.
2 Er zijn twee uitgangspunten voor dit project waar we kanttekeningen bij willen plaatsen. Het eerste betreft het uitgangspunt, dat de vaargeul Amsterdam-Lemmer op dezelfde plaats moet blijven liggen. Als uit het MER blijkt, dat de doelen van het project beter bereikbaar worden door relatief geringe aanpassingen aan die vaargeul, moet dat tot de mogelijkheden blijven behoren.	De maatregelen waaruit de alternatieven zijn opgebouwd blijven op ruime afstand van de vaargeul. De verwachting is dat met deze alternatieven de doelstelling bereikt wordt. Er is daarom geen aanleiding dit uitgangspunt te heroverwegen.
3 Het tweede uitgangspunt betreft de klimaat-scenario's. De scenario's KNMI'14 zijn inmiddels – ook volgens het KNMI zelf – achterhaald. In het MER zal daarom rekening moeten worden gehouden met recentere wetenschappelijke opvattingen over de zeespiegelstijging en klimaatverandering. In het Kennisprogramma zeespiegelstijging, onderdeel van het Deltaprogramma, wordt hier nader onderzoek naar gedaan. Ook zal het KNMI in 2021 een 'Klimaat signaal' afgeven. Het is noodzakelijk om deze nieuwe inzichten te betrekken bij het MER.	We baseren het MER op de dan beschikbare informatie en meest actuele inzichten. Hartelijk voor uw concrete suggestie.
4 In de loop van het proces zullen nieuwe beleidsplannen verschijnen, zoals bijvoorbeeld het Waterplan en de aanscherping van het NOVI. Met deze nieuwe beleidsinzichten – ook als het formeel nog maar voornemens zijn – zal ook rekening moeten worden gehouden.	Het overzicht van het beleidskader in de NRD is niet limitatief. Met nieuwe beleidsinzichten, mits voldoende concreet, houden we in het MER zeker rekening. Gebruikelijk is beleid en ontwikkelingen mee te nemen waarover een formeel-juridisch besluit of ontwerp-besluit is genomen.

5 Aangezien het beoogde project vooral gaat om het verbeteren van de waterhuishouding in het gebied van de Oostvaardersplassen en de Lepelaarsplassen en weinig landschappelijke impact lijkt te hebben zullen wij, gelet op de doelstelling en de expertise van de IJsselmeervereniging nu niet inhoudelijk op de drie opgevoerde modellen ingaan. Het MER zal voldoende inhoudelijke argumenten moeten bieden om keuzes te kunnen maken uit de aangeboden alternatieven.	Het MER toetst de alternatieven aan doelbereik en beschrijft de milieueffecten. Daarnaast worden de alternatieven onderzocht op haalbaarheid (o.a. kosten, veiligheid en beheerbaarheid). Al deze informatie wordt gebruikt om het voorkeurseindbeeld en het voorkeursalternatief te kiezen én te onderbouwen.
6 Met betrekking tot de aanpak om tot een voorkeursalternatief te komen stellen wij een meer creatieve en open werkwijze voor dan is voorzien. Het mag niet zo zijn dat via een technisch proces op basis van MER uitkomsten binnenskamers, als ware het een Lego opgave, een voorkeursalternatief wordt gepresenteerd. Juist hier vinden wij het essentieel de discussie breed te voeren en het plan van een goed draagvlak te voorzien. Het is daarbij belangrijk niet te veel door te schuiven naar de aanbestedingsfase. De ervaring leert dat de discussie over de dan te nemen essentiële beslissingen binnenskamers blijft. De maatschappelijke partners staan dan buiten de discussie. Wij vinden dat ongewenst.	Vooruitlopend op de Omgevingswet is in het project Oostvaardersoever een participatietraject opgezet. Onder andere is een Klankbordgroep ingesteld waar u zitting in heeft. De Klankbordgroep wordt meegenomen in en betrokken bij de verschillende stappen die we in dit project zetten.
7 Wat in de notitie slechts ten dele, soms zijdelings aan de orde wordt gesteld is wat wij ons moeten voorstellen met de buitendijkse luwtezone. Deze is cruciaal voor het maximale effect van de plannen maar in feite wordt geen beeld gegeven, laat staan alternatieve inrichtingsideeën, die in verband staan met de kern van de onderzoeksalternatieven. Wij dringen er op aan dat in de volgende fase wel concrete inrichtingsbeelden worden geschetst. Rekening houdend met bijvoorbeeld de ervaringen met de natte delen van de Markerwadden, de Koopmanspolder en het Trintelzand. Ook over deze inrichtingsmogelijkheden moet dan wel goed gediscussieerd kunnen worden. Op voorhand stellen wij eventuele voorstellen voor de aanleg van eilanden zeer kritisch te zullen benaderen. Wij willen geen 'vereilandisering' van het IJsselmeergebied.	Ten behoeve van het MER worden de onderzoeksalternatieven verder uitgewerkt. Daarbij geven we onder andere een indicatie van areaalhoeveelheden (verdeling matig-diep-ondiep, plas-dras e.d.) en maken we met illustraties zichtbaar hoe het gebied er uit kan gaan zien. De concrete vormgeving en inrichting van de luwtezones komt aan bod in de fase van planuitwerking. Bij de uitwerking en beoordeling van de alternatieven maken we zeker dankbaar gebruik van ervaringen uit andere projecten.
8 Ten behoeve van de plan-MER is een passende beoordeling verplicht op grond van de Wet natuurbescherming. Die PB kan niet tentatief zijn maar moet ten aanzien van de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden concrete en kwantitatieve inzichten bieden om te kunnen voldoen aan de eisen die volgens de jurisprudentie aan een passende beoordeling worden gesteld. De NRD zal op dit punt aangevuld moeten worden. Daarbij is het ook van belang, dat die effecten in samenhang met andere plannen en projecten (de zogenaamde cumulatieve beoordeling) voldoende worden onderzocht en dat de groep van plannen en projecten in dat onderzoek voldoende ruim wordt genomen.	Effecten op Natura 2000 gebieden onderzoeken we in het kader van het MER in de Verkenning (MER 1^e fase) in de vorm van een voortoets. De Passende Beoordeling zelf is onderdeel van het effectenonderzoek voor het MER2^e fase dat in de planuitwerkingsfase wordt opgesteld.

Zienswijze 07**Uniek nr DP: 74435600**

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

- 9 Tenslotte nog iets over de kosten. Er is budget beschikbaar vanuit de Project Aanpak Grote Wateren. Maar dat budget kan in deze fase nog niet als limitatief worden gezien denken wij. Het gaat om de beste oplossing voor een zeer lange termijn. Niet een die op voorhand wordt ingeperkt. Zoals de wordingsgeschiedenis van de Marker Wadden uitwijst is er voor dit soort projecten vaak ook maatschappelijk geld te verkrijgen. Dit zal zeker zo zijn als bij een ambitieus alternatief er mogelijkheden voor demonstratie en educatie aanwezig zouden zijn over naar het naar uitziet een in de wereld uniek project. Ruimte dus in de komende periode juist ook op dit punt voor niet alleen technische maar ook financiële creativiteit.

Zoals toegelicht in hoofdstuk 1 werken we met een groeimodel. Eerst bepalen we het voorkeurseindbeeld (langere termijn). Vervolgens wordt het Voorkeursalternatief bepaald, passend bij het dan beschikbare budget.

Zienswijze 08**Uniek nr DP: 74450067**

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

- 1 In de stukken die nu ter inzage liggen valt mij op dat de omschrijving van de doelstellingen niet altijd consistent is. Dit is verwarrend en goed om daar in de volgende fasen extra aandacht aan te besteden.
- 2 Ik mis nog de duidelijke onderbouwing in de stukken wat de doel en functie moet zijn. Zijn de in- uitlaten (verbindingen) alléén voor vismigratie of ook voor extra inlaten van water in droge tijden? Of meer structureel om het peil actiever te kunnen reguleren in de achterliggende gebieden. M.a.w. door actiever water vanuit het Markermeer in te laten zou je achter in de gebieden (Lepelaarplassen en Oostvaardersplassen) meer met compartimenten kunnen werken waarin verschillende peilen gecreëerd kunnen worden (dus in feite ook meer dynamiek). Wat moeten deze peilen dan zijn (bandbreedte). Alleen zo kun je ook een goede afweging maken of een bestaande functie/ faciliteiten daarvoor geschikt gemaakt kan worden of niet.
- 3 Qua autonome ontwikkelingen mis ik woningbouw Pampus en IJmeerlijn.
- 4 Wat is het budget...dat lijkt mij wel belangrijk kader voor de alternatieven afweging.
- 5 Zorg er voor dat zwaartepunt echt komt te liggen bij goed onderzoek naar programma van eisen van de verbindingen en afweging daarvan. Als je op dit aspect echt de innovatie vanuit de markt wil betrekken zul je moeten zorgen dat deze ook tijdig wordt ingebracht tijdens de studie.

We hebben hier zeker aandacht voor in het MER en andere stukken.

Momenteel worden de onderzoeksalternatieven verder uitgewerkt. We beschrijven deze vervolgens in het MER. Daarnaast concretiseren we in het MER de doelstelling. Genoemde aandachtspunten nemen we mee, voor zover passend op het niveau van de Verkenning.

Ontwikkelingen die voldoende concreet zijn, nemen we mee in het MER. Gebruikelijk is ontwikkelingen mee te nemen waarover een formeel-juridisch besluit of ontwerp-besluit is genomen. Op dit moment zijn de genoemde plannen nog onvoldoende concreet.

Het begrote budget voor de 1^e fase van het project is EUR 60 miljoen, zie ook de Startbeslissing paragraaf 2.2 (te vinden op de website van het project: www.oostvaardersoevers.nl).

Het MER toetst de alternatieven aan doelbereik en beschrijft de milieueffecten. Daarnaast worden de alternatieven onderzocht op haalbaarheid; hier komen ook de kosten in relatie tot beschikbare budget aan bod. Al deze informatie wordt gebruikt om het voorkeurseindbeeld en het voorkeursalternatief te kiezen én te onderbouwen.

We nemen deze suggestie mee bij het bepalen van de inkoopstrategie.

6 Wat zijn nu je belangrijkste doelsoorten waar je de maatregelen op gaat afwegen (opgave Beheerplan). Dat maakt ook duidelijker wat de functionele eisen zijn voor verbinding zone (in- uitlaat) en luwte structuren.	Momenteel werken we aan een concretisering van de doelstelling en van de beoordelingscriteria. We hanteren daarbij een ecosysteembenadering, we richten ons dus niet op individuele soorten. In het MER lichten we dit nader toe.
<p>7 <i>Pag. 6.</i>
“Daar komt bij dat er ‘zicht op financiering’ is. Daarmee zijn de randvoorwaarden gecreëerd om het project verder vorm te geven”. Dit is een zeer dubieuze opmerking. Zicht op financiering van 1 miljoen of 10 miljoen? Pas op dat dit zoveelste project zal worden dat de bietenbrug opgaat omdat er een alternatief uit komt dat helemaal niet betaalbaar blijkt.</p>	Bedoeld is dat zicht op financiering voorwaarde was om de Verkenning te kunnen starten, zie de Startbeslissing waarin dit is toegelicht. Toetsing van de kosten van de alternatieven in relatie tot beschikbare budget is onderdeel van de (integrale) afweging van de onderzoeksalternatieven om tot een VKE en VKA te komen.
<p>8 <i>Pag. 6.</i>
Ik mis in de laatste alinea zeker een verwijzing naar het afgeronde traject onderzoeksprogramma Natuurlijker Markermeer-IJmeer (NMIJ) 2015. Hier is een schat aan informatie opgedaan, maar lijkt in het geheel te ontbreken o.a. bureaustudie modellering oermoeras (Deltares) en luwtestructuur onderzoek NMIJ slib, deel I: luwtestructuren, update september 2015. Lijkt mij goed om de bestaande kennis wel goed te gebruiken dat scheelt een hoop extra afweging tijdens de studie.</p>	We maken dankbaar gebruik van beschikbare kennis en opgedane ervaring bij andere projecten. Ook van genoemd programma, voor zover relevant voor project Oostvaardersoevers komt daarbij aan bod.
<p>9 <i>Pag. 13.</i>
De afbakening van het plangebied (figuur 1 uit notitie R&D) is m.i. niet volledig en mist een nog onbenutte potentiële ecologische parel “Pampushaven”, die voldoet aan alle drie de criteria in de notitie N&D qua type maatregelen:</p> • Vergroten van het oppervlak en de kwaliteit van leefgebieden • Vergroten van de diversiteit • Zorgen voor verbindingen tussen leefgebieden. <p>[in de zienswijze is een uitgebreide toelichting opgenomen op bovengenoemd zienswijzepunt. Omwille van de leesbaarheid is deze toelichting hier achterwege gelaten]</p>	Pampushaven is onderdeel van alternatief 1. In het MER 1e fase wordt een aangepast kaartje opgenomen.
Figuur 2.1 Plangebied (indicatief)	We betrekken deze informatie bij de beschrijving van de huidige situatie en bij het bepalen van de effecten.
<p>10 <i>Pag. 14.</i>
Figuur 2.2. is feitelijk een vluchtplaats voor de recreatievaart bij stormcondities, de luwtestructuur die er bij gemaakt is heeft een natuurdoelstelling.</p>	We betrekken deze informatie bij de beschrijving van de huidige situatie en bij het bepalen van de effecten.

<p>11 <i>Pag. 15.</i> Figuur 2.4. Idem als mijn opmerking onder pag. 13 ook hier het grens gebied langer doortrekken zodat pampushaven ook binnen de planbegrenzing valt. Daardoor krijg je juist een robuuste en betere overgang van Markermeer naar Lepelaarplassen</p>	<p>Zie reactie bij zienswijzepunt 8.</p>
<p>12 <i>Pag. 16.</i> Zal toch iets meer informatie geven over de status van de dijk. De Oostvaardersdijk maakt deel uit van dijkkring 8 De maatgevende belasting van deze waterkering is in de Waterwet vastgesteld op een kans van voorkomen van 1/4000 per jaar.</p>	<p>In het MER beschrijven we de huidige situatie in het gebied en gaan we onder andere in op de waterveiligheid (randvoorwaarde), daar komen genoemde aspecten aan bod.</p>
<p>13 <i>Pag. 17.</i> “Een nieuwe verbinding te maken tussen het Markermeer aan de ene kant en de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen aan de andere kant. Een binnendijkse waterverbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen is geen onderdeel van het project/ de scope”. Ik vind dat deze uitsluiting wel wat meer achtergrond verdient. Uitwisseling van vismigratie kan ook plaatsvinden op een andere manier (en technisch eenvoudiger) door de Hoge en Lage vaart te koppelen. Alleen is de kans dat hier actieve uitwisseling plaatsvindt met Markermeer zeer gering. M.a.w. daar bereik je je doelen waarschijnlijk niet mee.</p>	<p>In het MER lichten we dit nader toe. Zoals u stelt gaat het erom de verbinding te maken met het Markermeer, en niet tussen de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen onderling.</p>
<p>14 <i>Pag. 18.</i> “moerassen wordt dit ontbrekende type habitat toegevoegd aan het meer. Zijn het Markermeer en de moerassen eenmaal onderling verbonden”. In geen van de 3 alternatieven wordt voldaan aan de hoofddoelstelling dat ze onderling met elkaar worden verbonden. In alle alternatieven vindt uitsluitend een verbinding plaats van het gebied zelf naar het Markermeer. Ik vind dit misleidend t.o.v. wat er op pagina 17 wordt aangegeven. Eigenlijk zijn de gebieden “indirect” met elkaar verbonden.</p>	<p>Zie onze reactie op zienswijzepunt 12.</p>
<p>15 <i>Pag. 19.</i> “Het is een uitdaging de verbinding tussen de moerasgebieden en het Markermeer te realiseren” hiervoor wordt doel 2 omschreven dat er d.m.v. innovatie waterbouw dit doel bereikt moet worden. Dit is in feite het belangrijkste fundament van de studie en dat vind ik nu onderbelicht. Welke randvoorwaarden worden er gesteld aan de functionaliteit? Ik zie in alternatief 3 wel 3 in-uitlaten in de Oostvaardersplassen? Waar zijn deze hoeveelheden op gebaseerd? • Essentiële vraagstukken zijn is hoeveel water/m³ moet er in- uitgelaten worden • Welke randvoorwaarden worden gesteld aan de migratie van vissen? • Hoeveel dagen moet de verbinding operationeel zijn? Moet hij dicht kunnen tijdens het stormseizoen?</p>	<p>Genoemde punten komen zeker aan bod in het MER bij de nadere uitwerking van alternatieven en concretisering van de doelstellingen, passend bij het niveau van een Verkenning (zie paragraaf 2.1 van deze Nota van Antwoord).</p>

- 16 *Pag. 21.*
 'Uitgangspunt zijn de klimaatscenario's van de KNMI uit 2014 voor de periode tot aan 2050. Daarnaast dient de verkenning een doorkijk te geven naar de verwachte klimaatbestendigheid van het Voorkeursalternatief (VKA) voor het jaar 2100'. Dit is niet smart, welk klimaat scenario is uitgangspunt? Tegen welke maatgevende golf condities moeten de maatregelen bestemd zijn en met welke waterstanden (peilen) moet je rekening houden. Ik acht de kans zeer groot dat we vanwege de droogte in de komende jaren vaker peil opzet gaan krijgen op de meren. Dat pleit juist meer voor geleidelijke overgangen van structuren en bodem, zodat niet direct watergebonden vogels niet meer bij de bodem kunnen komen met...(vergeet kruierend ijs niet. Ik heb nog mooie foto's uit 2004 van de vluchthaven bij de Oostvaardersplassen, waarbij de dammen toch aardig wat stenen zijn verloren).
- 17 *Pag. 21.*
 "De waterveiligheid van Flevoland blijft gewaarborgd. Dat betekent dat eventuele ingrepen aan/in de Oostvaardersdijk alleen mogelijk zijn als ze de waterveiligheid niet nadelig beïnvloeden". Ik denk dat je dit niet kunt hoog houden als je in – het ergste geval – vijf doorgangen gaat maken (over) door de dijk. Rekenkundig zullen ze de waterveiligheid zeker negatief beïnvloeden, ook de toets systematiek zal er niet eenvoudiger door worden. Als je de VNK rapportages bekijkt dan kun je al snel de conclusie trekken dat heel zuidelijk Flevoland onder water staat als er een dijk doorbraak ontstaat. Als je vijf potentiële zwakke schakels gaat creëren, dan zal dat dus zeker wat doen.... Ik zou hier ook het advies geven om hier veel effort in te steken tijdens de verkenning. Wat zijn haalbare en veilige oplossingen. Onze eigen experts en die van het waterschap betrekken. Ik zou hier zelfs een Value Engineering traject voor inzetten of een prijsvraag. Op die manier betrek je de kennis van de markt bij het ontwikkelen van een oplossing die veilig is, maar ook een "eye catcher" zal zijn in het Nieuwe Land.
- 18 *Pag. 24.*
 "De alternatieven lijken op dit moment (financieel) haalbaar en veroorzaken zo op het eerste gezicht geen onoverkomelijke milieueffecten". Ik heb geen idee waar deze zin op gefundeerd is maar ik heb geen idee wat het taakstellend budget nu is en op welke wijze de milieueffecten al serieus zijn beschouwd o.b.v. bureau onderzoek en veld studies? Als je vijf doorgangen gaat maken in de dijk zal de teller heel snel lopen tot tientallen miljoenen. Als je luwte structuren gaat realiseren op de verkeerde delen (lees: diepste delen met holocene deklaag) dan heb je ook meer zand en stenen nodig om fatsoenlijke constructie te bouwen.
- We baseren ons in het MER op de meest actuele inzichten met betrekking tot klimaat. In het MER lichten we de te hanteren klimaatscenario's nader toe en werken we verder uit wat dit voor het project betekent.
- Waterschap Zuiderzeeland is één van de partners en actief en nauw betrokken bij de Verkenning. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen om 'doorgangen in de dijk', maar ook het effect van de voorliggende luwtestructuren en de wijze van functioneren van in- en uitlaten. Het te kiezen Voorkeurseindbeeld (VKE) en Voorkeursalternatief (VKA) moeten haalbaar zijn, juist ook uit oogpunt van waterveiligheid. De verbinding moet dan ook voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Daarom besteden we hier zeker aandacht aan in het MER.
- Inzet van Value Engineering of een prijsvraag: dit zijn interessante opties voor de planuitwerkings- en/of realisatiefase.
- De aangehaalde passage is gebaseerd op een eerste analyse van beschikbare informatie en kennis (expert judgement, kengetallen). De integrale afweging en keuze volgt na nader onderzoek en beoordeling van de alternatieven. Voor alle alternatieven wordt een kostenraming gemaakt, zodat dit volwaardig mee kan worden genomen in de afweging.

- 19 *Pag. 26.*
 “luwtestructuren functioneel”. Ook het creëren van luwte is geen doel op zich....Wat is nu de meeste toegevoegde waarde van een luwte structuur? Het verminderen van abrupte land- water overgangen door een groter areaal aan ondiepte te creëren. Een gebied waar (aangebracht) sediment aanwezig blijft en daardoor de vestiging van waterplanten en oevergebonden planten faciliteert. Het is een relatief afgebakend gebied dat niet toegankelijk is voor water recreatie en daardoor een “veilige haven” kan zijn voor diverse vogel- en vissoorten (broed). De structuren zijn nodig omdat het op het Markermeer aardig kan spoken tijdens stormen. Onbeschermde constructies zullen eroderen. Kruiend ijs is de laatste jaren niet voorgekomen maar in het verleden regelmatig. Daardoor zijn in het verleden ook grote beschadigingen ontstaan in de Houtribdijk (daarom zijn destijds de “hockey sticks” aangelegd als golf/ ijs breker.
- Maatregelen in het Markermeer zijn onderdeel van de alternatieven, voor zover ze bijdragen aan de doelstelling én passen binnen het budget. Schiereilanden, kleine eilanden en luwtestructuren en verondiepingen zijn onderdeel van de alternatieven. De luwtestructuren worden aangelegd om de verbinding goed te kunnen laten functioneren. Ze zorgen voor overgangsgebied en beschermen de constructies van de in- en uitlaten. De maatregelen dragen bij aan de projectdoelstelling en passen (met een passend schaalniveau) binnen het budget.
-
- 20 *Pag. 31.*
 Qua alternatieven idem aan pagina 13. Ik zou in alle drie de gevallen als “no regret” maatregel opnemen het versterken van de bestaande structuur Pampushaven door de oeverzones te versterken. En te investeren in de meer recreatieve voorzieningen, je hebt hier ruimte voor beleving.
- De alternatieven zijn zo samengesteld dat alle realistische maatregelen die bijdragen aan de doelstelling in beeld zijn. Pampushaven is onderdeel van alternatief 1 (bestaande infrastructuur optimaal gebruiken). Na beoordeling van de alternatieven op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten wordt het voorkeursalternatief bepaald. Het voorkeursalternatief kan een combinatie zijn van onderdelen uit de verschillende alternatieven.
-
- 21 Qua alternatieven vind ik de afweging nu vrij rigide. Het is of gebruik maken van de bestaande structuren of nieuwe maken. Ik zie de beste variant er tussen zitten maar dat is een hybride vorm van de verschillende alternatieven. Er moet duidelijk worden wat de meerwaarde is van “kleinere” “grotere” luwte structuren. Ook zou ik hier explicieter de kennis gebruiken die is opgedaan in de NMIJ studie. Kleinere structuren hebben over het algemeen minder dynamiek en diversiteit.... Groter is beter....Als je echt iets significant is een “Eye catcher” wilt realiseren pak het dan groot aan en maak binnen dit gebied verschillende condities, iets dieper water, langzaam opgaand naar de oever. Concentreer je dan op de ondiepere delen in het Markermeer, die liggen vlakbij de dijk (wel m.n. tegen Lepelaarplassegebied aan, richting Oostvaardersplassen wordt het water ook voor de kust dieper). De lodingen kunnen daarvoor makkelijk uitsluitel geven en de boringen die in het gebied zijn uitgevoerd kunnen ook helpen om te bepalen waar de structuur het beste kan komen (zettingen....).
- Zie onze reactie op punt 19 ten aanzien van de samenstelling van het VKA. Een van de afwegingen die op basis van de integrale beoordeling gemaakt wordt, is de omvang, locatie en groeimogelijkheden van de luwtestructuren. Voor de beoordeling van de alternatieven maken we onder andere gebruik van de door u genoemde NMIJ-studie.
-
- 22 *Pag. 33.*
 Fig 3.6. Ik mis hier onder haalbaarheid de aspecten waterveiligheid en verkeer/ doorstroming.
- Dit zijn randvoorwaarden/uitgangspunten waar alle alternatieven aan (moeten) voldoen. In de integrale beoordeling en afweging van de alternatieven (milieu-effecten, doelbereik en haalbaarheid) nemen we deze aspecten ook mee.
-
- 23 *Pag. 35.*
 Onder 4.2. missen nog peilbesluit? Legger en Waterwet (dijk).
- De opsomming van beleid in de NRD is niet limitatief. De door u genoemde documenten/ besluiten nemen we mee in het MER.

<p>1 <i>Plangebied</i>
Is op zich groot genoeg. Afbakening Knardijk vraagt wel een sterke afstemming met Marker Wadden fase 2 dat in het kader van het versterken van ecologische verbindingen (TBES doel) één geheel moet vormen met het Oostvaardersoever project. Kijk vooral ook in dit proces naar het grotere geheel van het Markemeer en de kuststrook. Zeker t.a.v. meekoppelkansen, of compensatie voor verstedelijking. Zorg dat de poorten groen worden, zodat het totale groene gebied groter wordt en deze randen aantrekkelijk worden gemaakt voor recreanten.</p>	Er is inderdaad een raakvlak tussen de projecten Oostvaardersoever en Marker Wadden fase 2. Daarbij geldt wel dat het project Marker Wadden fase 2 nog minder ver is dan Oostvaardersoever. Afstemming vindt plaats door de samenwerking in het Nationaal Park Nieuw Land.
<p>2 <i>Aanpak</i>
Minder blij zijn we met de knip die gemaakt wordt (op financiële grondslag?) door eerst een verkenning en project te starten voor de waterhuishoudkundige verbinding en daarna aandacht te geven aan de vooroevers/onderwaterwereld voor de dijk in het Markemeer. Het lijkt ons onlogisch deze twee los te zien van elkaar. Gevaar is dat de tweede fase vanwege een tekort aan financiering niet doorgaat terwijl deze wel belangrijk is voor de verbinding. Die is o.i. meer dan een waterhuishoudkundige. De functionaliteit binnendijks kan worden versterkt door de maatregelen buitendijks en vice versa. Vraag is hoe hiermee wordt omgegaan en hoe de totale eindopgave wordt geborgd.</p>	Bij het Voorkeursalternatief kijken we naar de verbinding in brede zin en bepalen we wat er binnendijks en buitendijks minimaal nodig is om deze verbinding goed te laten functioneren voor zowel buitendijkse (Toekomstbestendig Ecologisch Systeem) als binnendijkse doelen in Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen. Vooroevers kunnen later overigens nog verder uitgebreid worden richting het Voorkeurseindbeeld. Zie ook paragraaf 1.2 van deze Nota.
<p>3 <i>Doelen</i>
Wij kunnen ons vinden in het hoofddoel zoals beschreven in de Nota R&D. Door onderdelen te verbinden wordt het geheel en elk onderdeel robuuster, stabiel en kwalitatief sterker. Dat vergroot de meerwaarde. 1 + 1 wordt 3.
<i>Doel 1 (hoofddoel): het project Oostvaardersoever verbindt het Markemeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen tot een toekomstbestendig zoetwater ecosysteem (TBES)</i>
De beoogde opbrengst van de maatregelen van het project is vierledig:</p> • De kwaliteit van de voedselketen in het Markemeer verbetert • De diversiteit en spreiding van leefgebieden in het Markemeer neemt toe • De waterkwaliteit in de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen verbetert • Er komt meer waterdynamiek (variatie in het waterpeil) in de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen. Het uiteindelijke resultaat van dit alles is dat er een beter en groter leefgebied ontstaat (zoals paai-, foerageer-, rui-, rust- en opgroeigebied) voor wetland-soorten (macrofauna, vissen, vogels en wetland-gerelateerde zoogdieren zoals otters). Hiermee wordt tevens bijgedragen aan duurzame realisatie van de KRW en N2000-doelen van de drie gebieden	Hartelijk dank voor dit positieve standpunt.
4 <i>Building with Nature</i> aanpak ten aanzien van het tweede doel: 'het project Oostvaardersoever realiseert met innovatieve waterbouw een aantrekkelijker, beleefbaarder en veilig merengebied', willen we benadrukken dat we sterke voorstanders zijn van de 'Building with Nature' aanpak en pleiten we ervoor deze aanpak juist hier toe te passen.	Momenteel wordt deze aanpak als pilot onder andere ingezet bij het project Trintelzand. Waar het kan en zinvol is, maken we zeker gebruik van de door u genoemde aanpak.

5 Wij vinden voorts dat de door u genoemde meekoppelkansen alleen in het licht van de natuuropgave kan worden gezien en beoordeeld, omdat het hoofddoel (1) leidend is voor alle ontwikkelingen. Doel twee is niet randvoorwaardelijk voor de realisatie van het hoofddoel 1. Hoofddoelstelling van het project is om de gebieden te verbinden, de verantwoordelijkheid om het verbonden gebied te voorzien van voldoende rust en veiligheid is dan een vereiste. Wij vragen u om dit als criterium op te nemen in het beoordelingskader.	Het project heeft een dubbele doelstelling, waarbij inderdaad de natuuropgave het hoofddoel is. Mogelijkheden voor meekoppelkansen en recreatieve voorzieningen zijn opgenomen in de alternatieven en komen alleen in aanmerking voor het VKA als ze bijdragen aan de 2e doelstelling en de hoofddoelstelling niet in gevaar brengen. Dit nemen we als randvoorwaarde op in het MER.
6 Wij steunen het beleefbaar maken van het gebied vanaf de dijk vanuit een lage recreatieve intensiteit d.m.v. een aantal goede uitkijkposten. Zorg voorts voor een goed ontwikkeld aantrekkelijk kerngebied bij de Blocq van Kuffeler en benut het bezoekerscentrum de Trekvogel optimaal (in een vernieuwde versie).	Dank u voor de genoemde steun. De keuzes worden gemaakt na verdere uitwerking van de alternatieven en beoordeling op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten.
7 Wij stellen voor om de dijk zo te ontwikkelen dat beleving van beide zijden goed mogelijk zijn en dat tegelijk voorkomen wordt dat er verkeersslachtoffers vallen, menselijke maar zeker ook vogels, amfibieën en zoogdieren als vleermuizen en otter. Mooie meekoppelkans is om de snelheid van het verkeer op de dijk omlaag te brengen en om een veilige passage te borgen. Tevens is aanleg van goede geleiding voor fauna vereist. Rust en veiligheid zijn beide criteria. Scheidt de natuurzones van de recreatieve zones door toepassing van goede zonering.	De genoemde suggesties zijn goede aandachtspunten voor met name de planuitwerkingsfase. In de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is aangegeven de provinciale weg Enkhuizen – Lelystad-Almere (Houtribdijk, Oostvaardersdijk) een parkway-achtig karakter te geven. De Ontwikkelvisie geeft hiervan een eerste beeld van mogelijkheden. Nadere uitwerking vindt plaats binnen in Nationaal Park-verband. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden.
8 Zorg dat ruimtelijke ontwikkelingen anders dan die bijdragen aan ecologie en waterkwaliteit buiten de begrenzing van N2000 vallen. Wij denken aan de energieneutrale ambitie in het project. Houdt zonnepanelen buiten de begrenzing of koppel ze mee met verhard oppervlak. Hanteer hierin de zonneladder en de externe energievisie van ROIJ/ BPIJ. Denk ook aan recreatieve voorzieningen.	Een randvoorwaarde in het project is dat Natura-2000 doelstellingen niet in gedrang komen. Effecten op Natura2000 gebieden worden in het kader van het MER beoordeeld in de vorm van een zogenoemde Voortoets op grond van de Natuurbeschermingswet. De (on)mogelijkheden met betrekking tot energie zijn onderdeel van het beoordelingskader in het MER. De genoemde punten met betrekking tot zonnepanelen zien wij als goede aandachtspunten voor de Planuitwerking.
9 <i>Inzet op voedselproductie/versterking voedselweb:</i> Onze centrale gedachte is dat de natuurwinst binnendijs met name te behalen is in een robuust areaal met een natuurlijk peilbeheer, waarbij een significant areaal (kruidige) graslanden in de periode van medio februari t/m april kunnen overstromen, met geleidelijke droogval (uitzakken) in mei/juni. Gedacht wordt aan een maximale waterschijf van 30 cm. De natuurwinst ligt primair in de periferie van de oeverlanden. Een belangrijke functie van deze maatregel is het versterken van de zoöplanktonproductie als essentieel voedsel voor jonge vis en de flux van het totaal aan biologische productie naar het permanent watervoerende areaal bij 'uitzakken'. Formuleer hierbij in het beoordelingskader correcte toetsbare grootheden en eisen t.a.v. een goed functionerende overstromingsvlakte en het daarmee te verbinden (riet)moeras en het litoraal met een functionele gradiënt van emerse, emergente en submerse vegetatie.	Dit wordt inderdaad zo uitgewerkt, specifieke aanvullingen over functionaliteit zullen we toevoegen in het MER.

<p>10 <i>Inzet op samenhang</i> De gehele voedselpiramide is nodig voor vis en vogels. Natuurlijke nutriënten-stromen op het raakvlak van land-water en de samenhang met de voedselketen moeten in dit project een belangrijke plaats krijgen. En dit moet in het beoordelingskader een prominente plek krijgen.</p>	<p>Ten behoeve van het MER worden de doelstellingen en het beoordelingskader nader geconcretiseerd. Genoemde samenhang is onderdeel van het beoordelingskader voor doelbereik en krijgt daarmee een herkenbare positie in de afweging.</p>
<p>11 T.a.v. het nemen van juiste maatregelen zou het uitgangspunt moeten zijn: Duidelijk gedefinieerde doelsoorten en het helder in beeld brengen van de gewenste functionaliteit van migratie en specifiek (te ontwikkelen) habitats. (m.a.w. voor welke soorten doe je wat?) Een tabel met habitattypen en soorten kan daarbij helpen.</p>	<p>Ten behoeve van het MER worden de doelstellingen en het beoordelingskader nader geconcretiseerd om zo een goede toetsing van de alternatieven op het doelbereik te kunnen doen. Daarbij hebben we zeker aandacht voor de door u genoemde punten.</p>
<p>12 <i>Dit project moet o.i. inzetten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • op een sterke verbinding met het Markermeer. Deze verbindingen geeft extra voedingsstoffen en biologische produktie voor vis en vogels; • op een betere samenhang in de voedselketen. Het gaat om diverse vissoorten, maar ook om insecten, amfibieën en vogels van natte oeverlanden, gebaseerd op een robuust voedselweb. Deze samenhang ontbreekt nog in de tekst. De focus ligt nu te sterk op de waterhuishoudkundige oplossing, maar er moet meer uitgegaan worden van functionerende 'wetlands' op basis van het 'flood-pulse' concept, nutriëntenstromen en de samenhang met het voedselweb. De samenhang met de ontbrekende habitats en de na te streven habitat-heterogeniteit wordt dan versterkt, (voor en achter de dijk) omdat het niet alleen voor vissen maar voor het gehele ecosysteem van het Markermeer nodig is. • op de natuurlijke nutriëntencyclus door een vergrote beschikbaarheid van organisch materiaal. Dit is een sleutelfactor. • op het leefgebied en levenscyclus voor vissen, omdat deze een onderdeel vormen. In de communicatie is dit een goed bruikbaar voorbeeld. • op ondergelopen graslanden. Deze zijn veel meer dan alleen (larvaal) opgroeigebied voor (enkele specifieke) vissoorten. Neem de betekenis van de biologische productielaag mee. In deze heel ondiepe waterlaag die snel opwarmt vindt kortstondig hele hoge productie plaats. (muggenlarven, slakjes, kreeftachtigen -inclusief zooplankton- en insectenlarven). Dit zijn geen meersoorten maar speciaal hierop aangepaste soorten, die heel kortstondig leven. De bijdrage aan de biologische productiviteit kan een veelvoud zijn in vergelijking met begrensde watersystemen met een vast peil. • op de dijk als brede landschapszone en die kansen biedt voor natuur en tevens ook meekoppelkansen biedt. 	<p>De door u genoemde punten zijn inderdaad de uitgangspunten voor de studie. Zie verder het antwoord op punt 11.</p>
<p>Mogelijk is het organiseren van een Living Lab een goede manier om hier creatieve en bruikbare ideeën voor op te halen.</p>	<p>Parallel aan de Verkenning zijn we aan het bekijken hoe we de volgende fase (Planuitwerking) gaan opzetten. Uw suggestie voor het organiseren van een 'Living Lab' zullen we daar bij betrekken.</p>
<p>13 <i>Varianten:</i> Bovenstaande noties zouden moeten leiden tot een mix aan bouwstenen, die dit optimaal ondersteunen.</p>	<p>Genoemde aandachtspunten en bouwstenen zijn onderdeel van de alternatieven. De alternatieven voorzien in de bouwstenen voor het realiseren van de gevraagde functionaliteit. Dit onderbouwen we nader in het MER.</p>

Zienswijze 09

Uniek nr DP: 74452473

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

- 14 Bijlage: Graag sturen wij ter inspiratie mee – de Duurzame energie visie van het ROIJ – het Kennisdocument Functies van land-water-overgangen voor vissen mee

De genoemde bijlagen hebben wij in goede orde ontvangen, waarvoor dank.

Zienswijze 10

Uniek nr DP: 74471152

Ingebrachte zienswijze

Beantwoording

- 1 Wij zijn een groot voorstander van de ambitie om de randen langs het Markermeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen met elkaar te verbinden en zo een ecologisch robuust ecosysteem te creëren met ruimte voor recreatie. Het versterken en verbinden van deze gebieden levert een grote natuurwinst op en maakt het Nationaal Park Nieuw Land een uniek gebied in Nederland.
- 2 De uitwerking van deze ambitie zoals beschreven in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau zorgt echter wat ons betreft niet voor de geambieerde verbeteringen in het projectgebied. De focus ligt op de connectiviteit van het Markermeer naar de binnendijkse gebieden, terwijl het ook nodig is om de natuurwaarden buitendijks en binnendijks te versterken. Naar ons idee is op dit moment onvoldoende uitgewerkt hoe de kwaliteit van de moerasdelen in de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen verbeterd gaat worden om de juiste afwegingen te maken voor de functionaliteit van de verbindingen.
- 3 Wij zouden graag zien dat in een extra vierde alternatief gekeken wordt naar mogelijkheden om langs de harde grenzen in het Markermeer meer eilandjes en luwten te creëren dan nu genoemd wordt. Het hoogteverschil tussen binnen- en buitendijks en de harde scheiding door de Oostvaardersdijk maakt dat de buitendijkszone gebaat is bij een zachtere overgang. In de plannen voor Nationaal Park Nieuw Land en in de Kustvisie van de gemeente Lelystad wordt dit wel genoemd.
- 4 Wij missen in de NRD ook een nieuwe visie op de N701, de weg die over de Oostvaardersdijk loopt. In de notitie wordt aangegeven dat de functionaliteit van de weg in stand blijft, maar het autoverkeer is heel hinderlijk voor de fietsers die gebruik maken van de dijk en voor de automobilisten zelf die graag een stop zouden willen maken op één van de parkeerterreinen langs de weg. De weg wordt ook veel gebruikt door sluiptverkeer. Het verlagen van de maximumsnelheid op de weg en de aanleg van in- en uitvoegstroken bij de parkeerplaatsen zou het een stuk aantrekkelijker maken voor fietsers en recreanten om te genieten van het mooie uitzicht. Deze maatregelen zijn ook ontmoedigend voor het sluiptverkeer.

Dank u voor uw positieve standpunt.

Momenteel werken we aan een concretisering van de doelstelling en van de beoordelingscriteria, op basis waarvan in het MER de onderzoeksalternatieven worden getoetst. Genoemde punten zijn daarbij relevante aandachtspunten. Onze verwachting is dat met de nu geformuleerde maatregelen de ecologische doelen worden gehaald. Dit onderbouwen we in het MER.

In alle alternatieven zijn buitendijkse maatregelen opgenomen, voor zover die bijdragen aan de doelstelling van het project om een verbinding te maken tussen binnendijkse en buitendijkse gebieden. Het accent ligt daarbij op binnendijks (binnendijks 'aanhaken' wat je buitendijks mist) en wat er aanvullend nodig is om het "aanhaken" te laten functioneren. Met betrekking tot uw verwijzing naar de Ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land en de Kustvisie Lelystad: de Ontwikkelvisie is een inspiratiedocument en een richtinggevend perspectief. In de Kustvisie van Lelystad worden eilandjes als voorbeeld genoemd. We zijn nu in het kader van het project Oostvaardersoevers bezig de juiste maatregelen te definiëren en onderzoeken.

In de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is aangegeven de provinciale weg Enkhuizen – Lelystad-Almere (Houtribdijk, Oostvaardersdijk) een parkway-achtig karakter te geven. De Ontwikkelvisie geeft hiervan een eerste beeld van mogelijkheden. Nadere uitwerking vindt plaats binnen Nationaal Park-verband. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden. Keuzes in dit project kunnen (lokaal) effect hebben op de visie op de verkeersfunctie. De overige door u genoemde maatregelen zijn interessante aandachtspunten voor de planuitwerkingsfase.

- 1 H 2.2 Beschrijving van het plangebied en H 2.5 Uitgangspunten en randvoorwaarden:

Indiener vraagt aandacht voor de verkeersveiligheid van de weg op de Oostvaardersdijk, de N701 van Almere Poort naar gemeentegrens van Lelystad. De functionaliteit blijft als belangrijke verbindingsweg in alle Alternatieve plannen 1-3 in stand.

Hoewel dit een N-weg is met een maximum toegestane snelheid van 80 km/uur, wordt door woon-werk verkeer deze grens ruim overschreden tot 100 km en meer in de spits tussen 6 uur en 9 uur en tussen 16 uur en 19 uur; ook in de weekenden en op feestdagen houdt weinig verkeer zich aan de maximum snelheid, ondanks de hier en daar aanwezige verkeersdrempels en rotondes. Vaak ontstaan nu al gevaarlijke situaties bij het in- en uitrijden van parkeerplaatsen op diverse punten van het traject.

Een permanente traject/radarcontrole, bv. boven de weg zou een oplossing zijn om het verkeer beter te reguleren en gevaarlijke situaties bij parkeerplaatsen te minimaliseren.

Tot de start van de uitvoering van het plan Oostvaardersoever in ca. 2025 is er voldoende tijd om op de N701 nader onderzoek te doen naar een veilige doorstroming van het verkeer.

In de ontwikkelvisie Nationaal Park Nieuw Land is aangegeven om de provinciale weg Enkhuizen – Lelystad-Almere (Houtribdijk, Oostvaardersdijk) een parkway-achtig karakter te geven. De Ontwikkelvisie geeft hiervan een eerste beeld van mogelijkheden. Nadere uitwerking vindt plaats binnen Nationaal Park-verband. Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden.

- 2 H 3.3.3 Alternatief 3: Verdelen

Het betreft de ingetekende buitendijkse luwtezones in figuur 3.5.

Hier worden in het Markermeer langs de Oostvaardersdijk een aantal luwtestructuren voor rust- en foerageergebieden voorzien in de vorm van vooroevers en mogelijk schiereilanden dichtbij de Oostvaardersdijk.

Niet duidelijk is hoe de vorm en de opbouw van dergelijke opgespoten vooroevers van bv. zand, klei en slib zullen worden gerealiseerd en of deze vooroevers bestand zijn tegen de wisselende golfhoogte, windrichting en windkracht zonder enige vorm van luwte te creëren, bv. door het aanleggen van dijkjes/dijken. (NB: bij het ontwerp van de Markerwadden waren de nu gerealiseerde en noodzakelijke dijkverhogingen eerst ook niet voorzien).

De waterkolom van het Markermeer kan een enorme destructieve kracht ontwikkelen bij toenemende Zuidwestelijke wind (in de lengterichting van de Oostvaardersdijk), Noordwestelijke wind (dwars op de Oostvaardersdijk) en Noorden wind (in de lengterichting van de Oostvaardersdijk). Zo kan bij een NW wind, windkracht 9-10 een waterpeil verhoging van ca. 1 meter worden waargenomen bij de Oostvaardersdijk.

Ten behoeve van het MER worden de onderzoeksalternatieven verder uitgewerkt. Daarbij geven we onder andere een indicatie van areaalhoeveelheden (verdeling matig-diep-ondiep, plas-dras e.d.) en maken we met illustraties zichtbaar hoe het gebied er uit kan gaan zien. De concrete vormgeving en inrichting van de luwtezones komt (ook in relatie tot hydraulische randvoorwaarden) aan bod in de fase van planuitwerking.

3 <i>H2.4 Meekoppelkansen en H 3.3.1 t/3.3.3.: de Alternatieven 1,2 en 3</i> <i>Het betreft het gebied Oostvaardersplassen vanaf ca. Westvaarders na de rotonde in Noordelijke richting ca. 7 km langs de Oostvaardersdijk. Het gebied is ca. 500 tot 1500 meter breed en ca. 7 km lang.</i> Voorgesteld wordt in stuk plassegebied een aantal zandplaten cq eilandjes aan te leggen met bv. verschillende hoogte en gesitueerd in noordwestelijke en noordelijke richting. Daarmee krijgt de plas mede door de beoogde peildynamiek (wisselende waterstanden in zomer en winter) een grotere aantrekkingskracht voor vogels. Tevens wordt hiermee bij bv. zuidwestelijke harde wind een opstuwing van de waterkolom richting Knardijk voorkomen. Nu al ziet men aan de Westvaarders kant door het lage waterpeil een zandplaat bovenkomen met een grote aantrekkingskracht voor vogels. Deze zandplaten kunnen binnendijs gerealiseerd in combinatie met het opspuiten van de geplande vooroevers in het Markermeer (meekoppelkans).	In de Oostvaardersplassen willen we zo veel mogelijk ruimte geven aan natuurlijke processen. In het moeras is dat onder andere waterpeildynamiek onder invloed van neerslag/verdamming en windwerking. Hierdoor ontstaan op een natuurlijke manier erosie- en sedimentatie-patronen in de plassen. Dit is in het verleden ook al gebeurd door bijvoorbeeld het op natuurlijke manier ontstaan van oeverwallen die in verschillende stadia van de moerasontwikkeling hun functie hebben. Nu is dat bijvoorbeeld een lagune met zandplaten achter de oeverwal doordat het riet daar is weggevreten. Dit gebied fungeert nu als een soort van wadden-gebied binnen het moeras, waar veel steltlopers foerageren en waar meeuwen kunnen broeden. Het gebeurt dus nu ook al en kan versterkt worden als het project Oostvaardersoevers tot meer waterpeildynamiek leidt. We willen dus eerst via deze weg de natuur zijn werk laten doen en ondiepten en zandbanken laten ontstaan die bij meer waterpeildynamiek vaker droog komen te liggen onder invloed van windwerking dan nu het geval is. Via monitoring kunnen we dan bepalen of dit voldoende is of dat aanvullende maatregelen wellicht in de toekomst nodig zijn.
4 <i>H 2.4 Meekoppelkans: Baggeren van de recreatie-plas Het Bovenwater</i> Op pagina 20 van de Notitie wordt als meekoppelkans genoemd het deels uitbaggeren van het Bovenwater en het gebruik van mogelijk bruikbaar materiaal elders in het project Oostvaardersoevers. Indiener ziet graag nader onderzoek naar de mogelijkheden van bruikbaar slib uit het Bovenwater en de eventuele uitvoering hiervan in te passen in de projectbeslissing.	In overleg met Waterschap Zuiderzeeland en gemeente gaan we na hoe realistisch deze kans is. Meekoppelkansen worden meegenomen in de Voorkeursbeslissing als ze voldoende concreet zijn en er zicht is op financiering en vergunbaarheid. De verdere invulling en nader onderzoek is onderdeel van de planuitwerkingsfase.
5 <i>H 3.3.3 Alternatief3: Verdelen: Reset gebied Oostvaardersplassen en het waterpeil van de plas het Bovenwater</i> <i>Betreft: figuur 3.5., pagina 29, waarbij het plassegebied tussen de getekende kades en de Knardijk als reset gebied (moeras gebied) voorlopig blijft bestaan (Waterschap Zuiderzeeland).</i> Voorzien is dat het waterpeil over enkele jaren mogelijk weer naar plasgebied-niveau terug gaat. Het Bovenwater en het reset gebied van de Oostvaardersplassen worden gescheiden door de Knardijk. Indiener vraagt zich af in welke mate het waterpeil in het Bovenwater beïnvloed wordt door de wegzijging door de Knardijk naar het lager gelegen reset gebied. In de huidige situatie kan via de inlaat vanuit het Markermeer het waterpeil in het Bovenwater gereguleerd worden. Het is echter de vraag of een extra grote inlaat van Markermeer water gewenst is voor compensatie van de wegzijging, gezien de waterkwaliteit.	Er zijn geen intenties om het Bovenwater te betrekken in het plangebied. Het Bovenwater is wel onderdeel van het studiegebied, dus in het MER onderzoeken we of en welke effecten hier te verwachten zijn. Wegzijging vanuit Bovenwater richting Oostvaardersplassen is overigens niet waarschijnlijk, gezien de lage ligging van de Lage Vaart.

3 Reactie op advies van RCE en van Commissie m.e.r.

3.1 Advies RCE

Advies RCE	
Aandachtspunt/advies	Beantwoording
1 Op p. 12 onder 'Agenda IJsselmeergebied 2050' ontbreken behouden en versterken cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit als doelstelling	We voegen dit toe in het MER
2 Op p. 19 worden wel de Gouden regels genoemd, maar niet de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden. En is handig ze aan elkaar te verbinden omdat de regels alleen verklaard kunnen worden vanuit die waarden. De tekst heeft het namelijk wel over 'landschappelijke inpassing, maatregelen voor zichtbaarheid en beleefbaarheid'. Hier zou een verwijzing naar de beoordelingscriteria wel goed zijn omdat er keuzes gemaakt moeten worden tussen 'grote opvallende maatregelen' of juist subtiel ingepaste en te ontdekken maatregelen passen bij de plek en het landschap'.	In de alternatieven en in het MER krijgt landschap en cultuurhistorie een duidelijkere plek dan in de NRD, zodat beter recht wordt gedaan aan het beleidskader op dit punt.
3 Op p. 20 wordt als een van de meekoppelkansen grootschalige zandwinning genoemd. Dat is en blijft een risico voor de archeologische waarden, vooral omdat de kosten voor onderzoek dan afgaan van de winsten uit de zandverkoop en dat vinden zandboeren niet leuk. Je zou hier kunnen verwijzen naar de IJsselmeerkaart die deze zomer gereed komt	Wij nemen deze notie op in het MER als aandachtspunt bij deze meekoppelkans.
4 Op p. 21 (H.2.5) staan uitgangspunten en randvoorwaarden die gehanteerd zijn bij het maken van de alternatieven. Hierin mist een verwijzing naar de kaders/visies die hiervoor zijn opgesteld i.h.k.v. de gebiedsagenda. Terwijl op p. 39 in het tabel 4.3 landschap, archeologie en cultuurhistorie wel worden meegenomen als beoordelingscriteria op de omgevingseffecten. De Gouden regels komen later wel terug in de verschillende alternatieven maar ook daar wordt de verbinding naar landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden niet gemaakt	Zie onze reactie bij punt 2.
5 Op p. 26 gaat de beleving wel weer over verhalen over cultuurhistorie. Als dat zich vertaalt naar alleen een informatiepaneel is dat wel weer jammer.	Dit is slechts een voorbeeld. In de Verkenning benoemen we principe-oplossingen en locaties. De concrete invulling volgt in de planuitwerkingsfase.
6 In de lijst van wetgeving en beleid achterin mist een verwijzing naar cultuurhistorie.	De opsomming in de NRD is niet limitatief. In het MER voegen we regelgeving en beleid ten aanzien van cultuurhistorie toe.
7 De verschillende alternatieven zijn niet schokkend. We benieuwd naar hoe het verder gaat en denken in een volgende fase graag mee over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Hoop is wel dat het afwegingskader landschap, ecologie en cultuurhistorie voldoende sterk is om met respect voor rust en regelmaat met het landschap om te gaan en toch ook ruimtelijke kwaliteit toe te voegen en de mogelijkheden te benutten om zowel het verhaal als de karakteristieken te versterken.	De RCE blijft als adviseur betrokken in het proces. Een zorgvuldige afweging van alle belangen en wensen is waar wij voor staan, daar is het (MIRT-) proces ook op ingericht.

3.2 Advies Commissie m.e.r.

De bewindslieden (de minister van IenW in samenwerking met de minister van LNV) hebben de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) verzocht een advies uit te brengen over de Notitie Reikwijdte en detailniveau. Zij heeft op 26 juni 2020 een advies uitgebracht.

De Commissie vindt de volgende informatie essentieel voor het MER:

- duidelijkheid over de opgave en de hoofddoelstelling(en) voor Oostvaardersoever en de bijdrage aan de PAGW, de Agenda IJsselmeergebied 2050 en RRAAM;
- de milieueffecten van de onderzoeksalternatieven en het voorkeursalternatief en de mate waarin deze aan de doelstellingen kunnen voldoen. Maak hierbij duidelijk onderscheid in de effecten en doelen voor de binnendijkse gebieden Lepelaarplassen en Oostvaardersplassen enerzijds en effecten en doelen voor het Markermeer anderzijds;
- onderzoek de doorstroming van water, slib en voedingsstoffen voor zover dit onderscheidend is voor de alternatieven;
- geef inzicht in eventuele 'showstoppers' voor het project en hoe hiermee wordt omgegaan;
- ontwikkel bij grote effecten op het landschap, dat onderdeel uitmaakt van de Zuiderzeewerken, een variant die past binnen de belevingswaarden en inhoudelijke waarden van dit gebied;
- inzicht of significant negatieve gevolgen aan de orde kunnen zijn voor Natura 2000gebieden.

Het volledige advies van de Commissie m.e.r. is te vinden op de website van de Commissie m.e.r. : https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p34/p3453/3453_advies_reikwijdte_en_detailniveau.pdf

Het advies is integraal onderdeel van de reikwijdte en het detailniveau voor het op te stellen MER. Dat wil zeggen dat wij de adviezen van de Commissie in principe opvolgen en alleen gemotiveerd daarvan afwijken. Deze motivering wordt dan in het MER opgenomen.

BIJLAGE 1

Afbeeldingen, behorend bij zienswijze 05.

Project Oostvaardersoevers

Samenwerkende partijen:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

PROVINCIE FLEVOLAND

Natuur dichtbij
HET FLEVO
LANDSCHAP

WATERSCHAP
ZUIDERZEE LAND

Gemeente Almere

gemeente
Lelystad

LIFE IP
} Deltanatuur

nieuw land / nationaal park